

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Obsahová analýza programatiky a mediálních
prezentací politického hnutí Svoboda a přímá
demokracie pohledem teorií politického extremismu a
radikalismu**

Ondřej Čížek

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Politologie
Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Obsahová analýza programatiky a mediálních
prezentací politického hnutí Svoboda a přímá
demokracie pohledem teorií politického extremismu a
radikalismu**

Ondřej Čížek

Vedoucí práce:

PhDr. Petr Krčál, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

Poděkování

Rád bych poděkoval panu PhDr. Petru Krčálovi, Ph.D. za poskytnutí cenných rad a informací a za ochotu a vstřícnost při konzultacích.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Úvod do problematiky politického extremismu a radikalismu.....	7
2. 1. Politický extremismus.....	7
2. 2. Politický radikalismus.....	13
2. 3. Populismus.....	16
3. Problematika médií a mediálních prezentací ve vztahu k extremismu, radikalismu a populismu	21
4. Charakteristika hnutí Svoboda a přímá demokracie	25
5. Aplikace teorií politického extremismu a radikalismu na hnutí Svoboda a přímá demokracie.....	27
5. 1. Metodologie práce při obsahové analýze	28
6. Obsahová analýza programu hnutí Svoboda a přímá demokracie.....	31
7. Obsahová analýza mediálních prezentací hnutí Svoboda a přímá demokracie	42
8. Závěr.....	53
9. Seznam zdrojů.....	55
9. 1. Seznam odborných publikací.....	55
9. 2 Seznam zdrojů pro analytickou část práce.....	57
10. Resumé.....	61

1. Úvod

Téma extremismu a politického radikalismu patří v současné době k velmi často diskutovaným problémům, jež rezonují napříč politickým a mediálním polem, ale i širokou veřejností. Vzhledem k nejednotnému pohledu a výkladu těchto fenoménů může docházet ve vztahu k těmto termínům k dezinterpretaci, zlehčování či naopak neuvážlivém nálepkování těmito výrazy. Vzestup mnoha politických uskupení a zájmových subjektů, jež využívají současných emocí a velké mediální pozornosti okolo migrační krize a okolností ohledně teroristických útoků v zemích západní Evropy ve svůj politický prospěch, dává podnět k intenzivnějšímu zkoumání a poukázání na projevy a stupňování politického extremismu a radikalismu u nově vznikajících politických stran a hnutí, ale i etablovaných politických stran. Určité projevy a formy extremismu a radikalismu začínají v mnoha ohledech získávat stále větší vliv jak na předvolební průzkumy, tak na hojnou účast na mnoha demonstracích, ale i globálně na celé společensko-kulturní prostředí. Zároveň můžeme napříč celým politickým spektrem pozorovat stále častější formy populistických projevů, jež nabírají na intenzitě nejen v České republice, ale i v ostatních zemích Evropy. Ve své práci se budu zabírat tématem: Obsahové analýzy programatiky a mediálních prezentací politického hnutí Svoboda a přímá demokracie pohledem teorií politického extremismu a radikalismu. Hlavním cílem mé práce bude analýza programu a mediálních prezentací politického Hnutí svoboda a přímá demokracie optikou teorií politického extremismu a radikalismu. Ve své analýze jsem si stanovil následující výzkumné otázky: 1. Můžeme v nějakých bodech programu a obsahu mediálních prezentací označit SPD za hnutí politicky extremistické či radikální; 2. V jaké míře využívá toto hnutí ve své mediální prezentaci a programu prostředků, jež můžeme označit za populistické nástroje; 3. v jakých tématech toto hnutí prostředků populismu užívá nejčastěji (v kterých politických a společenských otázkách a bodech, jež hnutí v programatice

a mediálních prezentací řeší, můžeme určit, že těchto nástrojů a prostředků užívá v největším měřítku).

V úvodní teoretické části práce se nejprve zaměřím na představení teorií politického extremismu, radikalismu a populismu. V této části práce jsem čerpal především z článků odborných publikací světových politologických periodik a odborné literatury zabývající se fenomény extremismu, radikalismu a populismu. V následující části teoretické práce se budu zabírat rovněž problematikou médií ve vztahu k těmto fenoménům, poté představím samotné hnutí Svoboda a přímá demokracie a stanovím si kritéria a metodologii, s níž budu v obsahové analýze pracovat.

V praktické části bakalářské práce provedu obsahovou analýzu politického programu hnutí SPD pohledem vymezených teorií a metodologie a následně i analýzu mediálních prezentací hnutí. Při praktické části obsahové analýzy jsem čerpal především z oficiálního programu hnutí a přidružených dokumentů k programatice. V případě mediálních prezentací pak ze stanovisek uveřejňovaných na oficiálních stránkách hnutí a facebooku a rovněž z korpusu dat, jež jsem vytvořil na základě obsahové analýzy dat mediálních prezentací z programu Ano press. V závěrečné části práce pak zhodnotím poznatky své obsahové analýzy a dle těchto výsledků klasifikuji, zda li stranu můžeme označit v její programatice či mediální prezentaci jako politicky extremistickou či radikální.

2. Úvod do problematiky politického extremismu a radikalismu

Extremismus a radikalismus jsou pojmy, jež můžeme v současné době hojně slyšet z médií či z úst široké i odborné veřejnosti. Navzdory častému výskytu a užívání těchto termínů však neexistuje jejich jednotný výklad. Termíny extremismu a radikalismu zahrnují celou řadu definic, skrze něž můžeme na tyto pojmy nahlížet z mnoha různých úhlů pohledu. Vzhledem k těmto skutečnostem tak lze konstatovat, že se jedná o mnohvrstvé objekty zkoumané celou řadou vědních oborů, jako je například právo, psychologie, sociologie, kriminologie, či v tomto případě politologie. *„Důvodem k faktu, že jde v současné době o tak často diskutované téma je především skutečnost, že se ve společnosti opět zvedá vlna násilí založená na rasové, politické, náboženské či jiné intoleranci a že nesnášenlivost vůči odlišným občanům se znovu stává hybnou silou na mezinárodní i vnitřní politické scéně“* (Vegrichtová 2013, 11). Před teoretickým vymezením a klasifikací obou pojmů nejprve vytyčím základní rozdíly mezi termíny politického radikalismu a extremismu. Nejrozsáhleji je téma extremismu a radikalismu zkoumáno v SRN, kde je jasně vytyčena odlišnost mezi těmito termíny, a kde je intenzivní vědecký zájem a přesná klasifikace těchto fenoménů podmíněna specifickými historickými, sociálními a politickými okolnostmi minulosti země (Vegrichtová 2013, 11 – 12).

2. 1. Politický extremismus

Jak jsem již zmínil v úvodu kapitoly, interpretace pojmu extremismu se mezi jednotlivými sociálními teoretiky různí. Nejcitovanější bývají teorie extremismu německých politologů Uwe Backese a Eckharda Jesseho, kteří politický extremismus vymezují, jako *„koncept antidemokratických postojů či činností, jež jsou protikladem demokratického právního státu“* (Backes - Jesse

1993, 464 - 465). Jako strukturální zvláštnosti, které jsou typické pro extremistické politické myšlení, můžeme uvést antidemokratické, antikonstituční, stranám nepřátelské a antiparlamentární orientace. Dalšími typickými znaky pro extremismus jsou pak touha po společenské jednotě, nárok na převažující přístup k poznání politicky jediné a „správné“ pravdy, strach před politickou mnohostí a netolerance vůči odporujícím faktům a argumentům, či příklon ke kritice všeho stávajícího (Mareš 2003, 21). Seymour Martin Lipset a Earl Raab uvádějí, že *extremismus je tendence jít k pólům ideologické škály, respektive za hranice normativních procedur, které definují demokratický proces*“ (Mareš 2003, 21). Po celém světě (ČR nevyjímaje) existuje celá řada nejrůznějších extremistických skupin, organizací, hnutí či politických stran. Na příčiny rozvoje či stupňování vlivu extremismu ve společnosti má velký vliv stav společnosti (ekonomický, sociální, morální), dále politické aspekty dané společností a vnější vlivy. Z výčtu prvků typických pro využívání extremisty lze jmenovat přesvědčení o tom, že demokratická média manipulují veřejným míněním, či že v „občanské“ demokracii panuje zpravidla špatné hospodaření a korupce. Dále pak, že demokratické zřízení je zpravidla produktem neřesti, kulturní dekadence a mravního úpadku. Jako základní „varianty“ či „směry“ extremismu jsou z pohledu teorie Backese a Jesseho extremismus levicový a pravicový, vycházející ze základní klasifikace politické orientace podle dichotomie pravice – levice (Backes – Jesse 1993, 40 - 41).

Pravicový extremismus, kterým se budu ve své práci detailně zabírat, se dle Backese vyznačuje především tím, že zcela popírá kořeny étosu moderního pojetí rovnosti – principu rovnosti lidí jako základní hodnoty demokratického ústavního státu. V současné době se pravicový extremismus projevuje především jednostranným vyšším hodnocením vlastního „etnika“, „rasy“, či „národa“. Vyznačuje se tedy prvky etnocentrismu, rasismu či nacionalismu a rovněž se vyznačuje přesvědčením o determinačně fyziologicky a historicky daném nižším postavení určitých skupin obyvatel, které jsou například jiného etnika, náboženství či jsou cizinci – může jít konkrétně tedy například o nenávisť

k přistěhovalcům, xenofobii, homofobii, heterofobii či antisemitismu. Pravicový extremismus představuje specifické myšlení, které se však vždy nachází v určitém socio-politickém rámci a je odvislé od politické kultury daného společenského prostředí. Jako typické příklady formy extrémní pravice většinou můžeme označit subjekty, které vycházejí z nacionalistických, tradičně konzervativních, či autoritářských pozic. Pro pravicový extremismus bývají typické odmítavé a radikální postoje vůči přistěhovalcům či antievropské nebo antizápadní postoje a odmítání supernacionálních spojení (Mareš 2003, 21 - 22). Bernt Hagtvet ve své analýze moderních extremistických hnutí a skupin v Evropě sděluje, že prezentace těchto hnutí sdílí několik zvláštností a inspirací fašistickým a nacistickým hnutím v Itálii, respektive v Německu. Hagtvet z tohoto výčtu inspirací uvádí odmítání existujících norem demokratického zřízení a odmítání forem zastupitelské demokracie. Dále se tato hnutí ztotožňují s nacistickými a fašistickými hnutími ve striktním pohrdání právy menšin či politickým a kulturním pluralismem ve společnosti. Podstatnou podobností je rovněž pojetí národa. Krajně pravicové extremistické skupiny pojmají vlastní národ hodnotově výše než ostatní národy – vyzdvihují dokonalost svého národa, či etnika. Například skrze glorifikaci či „zbožštění“ určitých historických postav z historie národa. Tyto nacionalistické etnocentristické ideje podněcují často rasistické chování, jež nabývá obvykle forem teroru, jehož cílem se stávají přistěhovalci, kulturně či nábožensky odlišné skupiny obyvatel, homosexuálové či fyzicky nebo mentálně handicapovaní jedinci. Pravicově extremistické skupiny se rovněž vyznačují specifickým pohledem na moderní společnost, jež spočívá v tzv. „kulturním pesimismu“. Tento pohled pohrdá moderní společností, kterou vnímá jako morálně dekadentní a degradující z pohledu „tradičních“ hodnot společnosti. Nezřídka proto pravicově extremistické skupiny volají po hierarchizaci společnosti založené na „tradičních“ společenských normách a občanské poslušnosti. Specifické je rovněž vnímání násilí, jež je pravicově extremistickými skupinami pojmáno jako nutný nástroj pro zřízení pořádku, který má v sobě kromě formy pouhého nástroje rovněž určitý prvek očistného a kreativního rituálu. Zvláštností

pravicových extremistů je také zdůrazňování „spravedlnosti a pořádku“. Klasické fašistické ideologie byly zaměřeny na celkovou „militarizaci“ společnosti, podobný prvek prosazují rovněž současné pravicově extremistické skupiny, jež jako řádnou společnost vnímají společnost s rozvinutou vojenskou disciplínou, hierarchií a bojovými hodnotami (Hagtvet 1994, 241-243). V Německu se pro výzkum pravicového extremismu zformovala speciální sociálně-vědní subdisciplína, jež nese název „Rechtsextremismusforschung“ (Mareš 2003, 13).

Levicový extremismus v protikladu k pravicovému extremismu klade do popředí princip rovnosti, který se snaží fundamentální a násilnou formou rozšiřovat na všechny oblasti života ve společnosti, neohlížejíc se na následky. „*Za levicově extremistické formy můžeme označit anarchismus či komunismus, zatímco v komunismu je zásadou rovnosti překryta idea individuální svobody, v anarchismu platí každá forma státnosti za represivní*“ (Mareš 2003, 22). Ve zdůrazňování fundamentální lidské rovnosti se sice levicově extremistické doktríny shodují s demokratickým ústavním státem, ovšem vyvozují z tohoto etického základního principu důsledky, které je možné považovat za extremistické či radikální. Zároveň se levicově extremistické doktríny vyznačují tím, že ve svých projevech zcela opomíjejí chyby, omezenost a nedokonalost lidí a jejich snah. Levicové extremistické myšlení se vyznačuje předpovídáním zrození „nového člověka“, který se rozejde se všemi dosud známými formami společenského uspořádání a přivedí stav úplné spokojenosti harmonie na zemi a dokonalé společnosti (Mareš 2003, 22).

Alternativní pohled na nejrozšířenější typologie vymezení extremismu nabízí autor N. C. Fleming. Ten se ve studii s názvem „*Political extremes and extremist politics*“ věnuje kritice pojetí extremismu podle Backese a Jesseho. Flemingova kritika se zaměřuje na přílišnou snahu o univerzálnost přesné klasifikace extremismu, bez přihlídnutí k značné abstraktnosti a subjektivitě tohoto hojně užívaného pojmu, jež může být v této formě snadným nástrojem k „nálepkování“ v mediální i politické sféře. Fleming zároveň tvrdí, že tato klasifikace se díky své univerzální aplikovatelnosti stala hojně citovanou a často

využívanou teorií k určování extremismu a radikalismu. Přílišná univerzálnost této teorie však vede dle Fleminga k důsledku relativizace a konstruktivismu Backesových typologií, které se vztahují přímo na poválečné prostředí západního Německa. Nedávná nacistická minulost a existence sousedního socialistického východního Německa pak do jisté míry dle Fleminga ovlivňovala vymezení Backesovy typologie. Fleming také upozorňuje na relativitu pojetí extremismu a radikalismu dle obvyklé dichotomie pravice a levice. Jelikož jde ve své podstatě o pojmy rigidní, tak i ve vztahu k extremismu a radikalismu se jedná o pojmy, jež často podléhají stereotypizaci a abstraktnímu výkladu vzhledem k jejich hojnému užívání. Důležitá je také zmínka autora o podmíněnosti konstruktivismu extremistických teorií (pravicových, levicových) s vývojem totalitních ideologií ve 20. století, jež vznikly v nacistickém Německu a Sovětském svazu (Fleming 2013, 396 – 397). Hlavní myšlenka studie N. C. Fleminga tkví v kritice pojetí Backesova extremismu a radikalismu především v tom, že klasické politické ideologie a principy vychází z univerzalistického myšlení osvícenství, které uznává subjektivitu politického přesvědčení a etiky. Backes tvrdí, že relativismus v politickém myšlení a ideologii může ohrožovat principy liberální demokracie, avšak i „akceptovatelné“ koncepce politického myšlení procházely v průběhu své historie určitým specifickým vývojem, na který bylo možno v různých etapách dějin pohlížet jako na neslučitelné s daným normativním řádem. Autoři tak zpochybňují tento přístup, jenž se snaží striktně vymezovat a oddělit jednotlivé stupně akceptovatelnosti politického myšlení (Fleming 2013, 397 – 398).

Ačkoliv se pravicová extremistická hnutí v mnohých případech odkazují k symbolikám a historickým osobnostem totalitních režimů (fašistickým či nacistickým odkazům), jež ztělesňují extremistické myšlenky, je nutné rovněž přihlídnout k tomu, co formovalo odkazy a motivy moderních pravicových extremistických hnutí a na jaká témata reagovala. Peter H. Merkl a Leonard Weinberg ve své knize uvádějí, že vznik moderních (poválečných) pravicově extremistických hnutí je především důsledkem reakce na celou řadu konfliktních

linií a společenských otázek, na něž pravicový extremismus mohl reagovat a získávat širší podporu ve společnosti. Jednalo se především o reakce na sílící proud imigrantů a „gastarbeiterů“, jež přicházel do válkou postižených zemí západní Evropy. Pravicově extremistické subjekty rovněž reagovaly na ideje nových sociálních hnutí, jež se začaly formovat v 60. letech, především se jednalo o ideje rasové rovnoprávnosti, feminismu, pacifismu či myšlenek, jež ztělesňovala hnutí takzvané „new left“ (nové levice). Vymezování se vůči těmto tématům začalo formovat nové pravicově extremistické strany a hnutí. Tyto postoje pak následně utvářely polarizaci i v rámci majoritní společnosti. Dalšími impulzy pro rozvoj extremismu ve společnosti pak podle Merkla a Weinberga byly sílící vlivy kulturní globalizace, sociálního odcizení a rozevírání sociálních nůžek ve společnosti (Merkl - Weinberg 2003, 21-22).

Za předpokladu že pokládáme extremismus za „antitezi“ k demokratickému ústavnímu státu, musíme vymezit i definici a obsah tohoto pojmu. I v tomto případě se jedná o výklad mnohostranný. Například „*Manfred Funke uvádí, že v demokratickém právním státu jsou formulovány výdobytky Francouzské revoluce: individuální svoboda, ochrana proti svévolnému uvěznění a obvinění, rozdělení státně-mocenských pravomocí na více orgánů, které se navzájem kontrolují. Panství je vždy plánováno na pravidelný rytmus svobodných voleb a vykonáváno v souladu se zákony. Ty jsou přijímány lidem jako suverénem*“ (Mareš 2003, 26). Dle výkladu Richarda Stosse zahrnuje demokratické pojetí státnosti osm principů: „*lidská práva, suverenita lidu, rozdělení moci, odpovědnost vlády, zákonnost správy, nezávislost soudů, princip více stran a rovnost šancí stran, včetně svobody opozice*“ (Mareš 2003, 26). Jelikož se však ve své obsahové analýze budu zabývat hnutím, které působí v českém politickém prostředí, bude dobré rovněž uvést poznatky české současné ústavněprávní jurisprudence. Autoři Jan Filip a Vladimír Klokočka chápou „*demokratický právní stát jako synonymum pro ústavní stát a za záruky demokratického zřízení považuje nejen ty, které spočívají v procedurálních úpravách, nýbrž i takové, které mají materiálně právní charakter. Filip*

za principy konstitucionalismu v České republice (které však dle něj v sobě nesou řadu dalších principů) označuje: demokracii, úctu k lidským a občanským právům a svobodám, republikánský princip, parlamentní demokracii, materiální právní stát, ochranu vlastnictví a svobodného podnikání, unitární stát, samosprávu, sociální stát“ (Mareš 2003, 26). Za stěžejní principy však Filip považuje suverenitu lidu, svobodu, principy konsenzu, principy většiny, ochranu menšiny, či princip práva na odpor a vyloučení násilné vlády (Mareš 2003, 25-27).

Legislativa České republiky pojímá extremismus jako *„jakoukoliv aktivitu směřující proti ústavě a demokracii“*. Dále pak hovoří o extremismu jako o: *„jakékoliv ideologii nebo aktivitě, která směřuje proti stávajícímu politickému systému jako takovému a klade si za cíl jeho likvidaci a následně nahrazení vlastní alternativou. Většinou se předpokládá, že půjde o alternativu nedemokratickou“* (Lebeda 2013, 8).

2. 2. Politický radikalismus

Definování pojmu radikalismu je obdobně jako u extremismu závislé na subjektivním vnímání a daném kulturně-politickém prostředí, a rovněž jako v případě extremismu můžeme pozorovat jeho velice hojné používání, jež může často sloužit spíše pro účely stigmatizace či účelům diskreditace politických oponentů. Často rovněž může docházet k volnému zaměňování obou termínů, a proto je vhodné si určit specifičtější klasifikaci tohoto fenoménu. Při hodnocení jednotlivých organizací i politických stanovisek je často velmi obtížné určit, kde se nachází dělící linie mezi demokratickým spektrem a politickým extremismem. V reakci na tuto problematiku vznikl pojem, označující přechod (tzv. šedou zónu) mezi těmito dvěma abstraktně vymezenými pojmy – termín radikalismus. Další termín, který slouží jako doplňující pojem k radikalismu,

je tzv. populismus (kterému se budu věnovat detailněji v další podkapitole). Historie užívání pojmu „radikalismus“ sahá až do dob bojů demokratů, republikánů, socialistů či socialistických revolucionářů proti panství šlechty a za změnu společenského systému. Později se však tento termín aplikoval pro „nejprudší formy rozhodování“. Německé prostředí politické vědy je specifické tím, že je zde pojem radikalismu relativně rozšířen a uznáván. Terminologie radikalismu je zde využívána v oblasti ústavně-konformního spektra právní vědy (Mareš 2003, 32 – 33).

Radikalismus můžeme označit jako pojem, který se používá pro označení řady uskupení částí politického spektra, které se různí v závislosti na daném socio-kulturním prostředí a politické kultuře. V německém sociálně-vědním prostředí se pojem radikalismus používá jako mezistupeň mezi extremismem a demokracií. Tento přístup je relativně rozšířen a uznáván rovněž i v českém prostředí. V rámci tohoto pojetí radikalismus ještě okrajově spadá do ústavně-konformního spektra, definovaného prostřednictvím svobodného demokratického zřízení. Musíme však zmínit, že rozlišení těchto hranic mezi radikalismem, extremismem a demokratickým „středem“ je nejednoznačné a závisí na příslušném politickém prostředí. Řada autorů pojímající typologii extremismu a radikalismu si vzhledem k problematicky určitelné hranici osvojila jeden termín, který zahrnuje oba dva fenomény v jeden celek, zahrnující extremistické či radikální postoje – ultrapravice (respektive ultralevice) v závislosti na tom, v jakém příslušném politickém spektru se nacházejí (Mareš 2003, 33). Jako politicky radikální můžeme označit postoje, jež zastávají kritické názory k formě demokratického uspořádání a požadavky na důslednou změnu těchto uspořádání. *„Ačkoliv nedochází k paušálnímu zavržení demokracie a jejích základních hodnot, principů a mechanismů, určité hodnoty, práva či plnění povinností jsou alespoň v dílčích aspektech zpochybňovány“* (Mareš 2003, 34). Specifické je rovněž prosazování radikálních cílů, kdy radikální subjekty využívají nástroje diskreditace svých politických protivníků a zpochybňování jejich legitimacy. Jako další nástroj můžeme uvést nestandardně populistické metody agitace, které jsou

však ještě respektovány základními demokratickými mechanismy a monopolem státu na použití fyzického násilí. *„Politický radikál se centrifugálně vzdaluje centru, které je určené rozhodujícími demokratickými silami, avšak nedosáhl hranice extremismu. Manfred Funke tvrdí že dělicí linie mezi extremisty a radikály je určena ireversibilním skutečným rozhodnutím o vztahu ke společenskému uspořádání (tj. v kontextu dosavadního pojetí této práce k demokracii)“* (Mareš 2003, 34).

Typickým znakem radikalismu je rovněž odstředivost vůči politickému centru, destabilizační potenciál radikální strany ve vztahu k demokratickému zřízení a blízkost k extremismu. Tyto aspekty jsou hlavními prvky, které odlišují radikalistické subjekty od „standardních“ politických stran ústavně-konformního demokratického politického spektra. Dle definice politického radikalismu německých politologů Norberta Lepszyho a Hanse-Joachima Veena můžeme v rámci politické teorie takzvanou šedou zónu, jež odděluje pravicový extremismus od pravicového radikalismu, odhalit na základě předpokladu, že u ideologie pravicově extremistických subjektů, na rozdíl od těch radikálních, došlo k absolutnímu odmítnutí podstatných pravidel a základních principů demokratického státu. Zároveň autoři tvrdí, že extremistické subjekty oproti radikalistickým rovněž odmítají *„fundamentální rovnost všech lidí, lidská a přirozená práva, princip demokracie, nepoužití násilí, opoziční a menšinová práva, dále vykazují negace pluralismu a konkurence stran. K tomu přidávají znaky rasismu, extrémního nacionalismu a vůdcovského principu“* (Mareš 2003, 34-35). Pravicový radikalismus podle těchto autorů naopak nezastává pozice, které by měly mít za primární cíl odstranění principů demokratického zřízení a principů osobních svobod, ale nachází se na samém okraji přijatelného ústavního rámce. *Radikálně pravicové pozice jsou v první řadě antipozicemi proti moderně, proti individuálním hodnotám, jako je svoboda a sebeurčení, proti pluralismu mínění a způsobu života, proti etablovaným stranám a demokracii. Charakteristické jsou rovněž antipostoje vůči všemu cizímu a odcizujícímu, stejně jako výrazné nepřátelství vůči přistěhovalcům,*

antievropejské, antizápadní postoje a odmítání supernacionálních spojení“ (Mareš 2003, 34-35).

Holandští autoři Matthijs Rooduijn a Tjitske Akkerman nacházejí vzájemný vztah mezi radikalismem a populismem, jelikož nástroje populismu jsou dle jejich studie spojeny se stranami inklinujícími k politickému radikalismu. Zatímco populismus většinou vychází z radikálních pozic, spojení s extremismem se dle autorů navzájem vylučuje (populismus je vázán na principy „lidu“ a vize plebiscitní přímé demokracie – to se rozchází s extremismem, který je výrazně vázán na elitářské principy vlády). Studie tak de facto říká, že nástroje populismu jsou prosazovány stranami, jež se nacházejí na samém okraji politického spektra (radikálně pravicovými či levicovými stranami). Autoři k těmto teoriím došli na základě analýzy programů 85 politických stran ze zemí Německa, VB, Itálie, Nizozemí. Populistické programy a rétorika byla intenzivnější v závislosti na tom, čím více se strana vzdalovala politickému středu – tedy u krajně pravicových a levicových stran (Rooduijn – Akkerman 2015, 3 – 5).

Po definování pravicového extremismu a radikalismu dle řady autorů tak lze v souhrnu definic říci, že primárním cílem radikalismu není záměna a nahrazení demokratických principů, jako je tomu v případě extremismu, ale spíše zaujetí řady či jednotlivých „anti“ postojů vůči specifické problematice v dané společnosti, či projev určité netolerance k některým jevům v demokratickém prostředí

2. 3. Populismus

Populismus je mnohovýstavný pojem, na nějž lze nahlížet v několika rovinách a jehož interpretace rozděluje řadu autorů. Mnozí autoři považují populismus za specifickou ideologii, další skupina autorů si populismus vykládá jako pouhý nástroj k dosažení politické moci a poslední skupina teoretiků se vymezuje vůči oběma pojetím populismu, a snaží se o alternativní interpretaci v reakci na tyto rozpory a nejednotnosti jeho pojetí. Obecně lze říci, že populismus ztělesňuje příslib (charismatických vůdců různých stran a hnutí) přesunutí politiky ze složitých byrokratických struktur do více personální sféry mezi občany. Rovněž ztělesňuje demagogické tvrzení, že sebestředné elity ztratily kontakt s občany a tvrzení, že přísnější imigrační politika a kontrola hranic může vyřešit všechny otázky včetně hospodářských a sociálních problémů ve společnosti (Arditi 2003, 142).

První „tábor“ teoretiků představuje například Cas Mudde, který populismus definuje jako „*thin-centred*“ ideologii. Tato ideologie rozděluje společnost do dvou jasně definovaných a antagonistických skupin. Tou první skupinou je lid, který populismus stylizuje do role obětních beránků, a druhou skupinou jsou elity, jež zneužívají právě lid ve svůj prospěch (v očích populistů jsou „zkorumpované“ a nejednají v zájmu lidu). Tato ideologie dle Muddeho klade do popředí rovněž princip demokracie coby vyjádření vůle lidu (Mudde 2007, 23). Pojem lid je rovněž dle Muddeho ústředním motivem populismu, který jej definuje jako podstatu a ústřední princip demokracie. Toto populistické pojetí „lidu“ však nelze ztotožňovat s pojetím „lidu“ liberální demokracie, kde je „lid“ nositelem suverenity. V populistickém pojetí představuje „lid“ specifický celek lidí, jež má představovat homogenní, čistý a ctnostný segment populace (Mudde 2007, 23). Pokud pohlédneme na populismus pohledem teorie Case Muddeho jako na ideologii, nelze opomenout fakt, že samotná ideologie, vzhledem k běžnému politologickému vymezení politických ideologií či politické filosofie strany, je napříč ideologickým spektrem velice abstraktně

definovatelná a často se spíše jen v určitých náležitostech váže k ostatním „tradičním“ ideologiím. V této otázce lze pozorovat jasné rozdíly v úspěchu populistických stran a hnutí v závislosti na daném socio-kulturním prostředí a politické kultuře dané společnosti. Například v Latinské Americe jsou s populismem spojovány většinou levicové politické subjekty, které se soustřeďují na ekonomická témata, kdežto v Evropě pravicové. Ty pro změnu svou politickou agendu zaměřují především na témata národní identity (Akkerman – Mudde – Zaslove 2013, 1326-1332). Důležitý je antagonistický vztah lidu a elit – to je princip, na kterém stojí rétorika a ideologická podstata populistických subjektů – ať už elit mediálních, ekonomických, intelektuálních, ale nejčastěji politických (Rooduijn – Akkerman 2015, 1 - 2).

Podle druhého názorového proudu můžeme populismus chápat spíše jako jistou formu dynamiky politické komunikace, jež vykazuje určité prvky specifického politického stylu, nikoli jako projev uceleného souboru idejí. Tento přístup říká, že populistická forma politické komunikace se vyznačuje určitými náležitostmi a specifiky, která se vtiskávají do politického programu a mediálních prezentací. Autoři zastávající tento přístup také zdůrazňují sekundární funkci termínu populismus, který také slouží jako pejorativní štítek či nálepka nesoucí negativní konotace na daného aktéra. Termín zároveň neobsahuje přesné analytické náležitosti, jelikož se jeho obsah v závislosti na čase mění a tak nelze tento termín nadefinovat určitými politickými postoji či názory. „*Pro politickou kulturu nemusí být problémem populismus sám o sobě, ale směr, který populismus využívá coby nástroj k mobilizaci mas. Z tohoto důvodu je nutné populismu věnovat pozornost, jelikož se stává nesporně významným rysem současného politického dění*“ (Alvares – Dahlgren 2015, 49). Jako charakteristické rysy, jež jsou typickými projevy pro tuto formu politické komunikace, uvádějí Alvares a Dahlgren tendence ke zjednodušování jevů ve společnosti a silný důraz odvolávání se na emoce. „*Projevy populismu v sobě skrývají afektovaný podtón, jenž se vyznačuje specifickou emocionální rétorikou, která ve většině případů klade důraz na nutnost zapojení občanů do procesu*

politiky, jež má být esenciálním principem samotného demokratického systému“ (Alvares – Dahlgren 2015, 50). Politický diskurs je typický apelováním na „moc lidu“, která má být základním principem svrchovaného státu a poukazováním na problémy v podobě komplikovaných zákonů a institucí, jež představuje liberální konstitucionalismus. Praktiky takto mířené rétoriky pak často mohou dle Alvarese a Dahlgrena nevyhnutelně podporovat různé druhy latentních konfliktů ve společnosti, které následně eskalují v pobouření části populace. Dynamika těchto konfliktů je pak rovněž často poznamenána nedostatkem snahy k dialogu ze strany populistického subjektu, který nedokáže ocenit nutnost ústavních limitů v principech přímé demokracie. Politický diskurs populistických subjektů často volá po opětovném návratu „zdravého rozumu“ do politiky a obvykle se ve svých projevech pouštějí do kritiky řady institucí a konvenčních ústavních procesů, jejichž existenci a kroky svou zjednodušující rétorikou zpochybňují (Alvares – Dahlgren 2015, 49 - 52). Kurt Richard Luther ve svém článku „*Of goals and own goals - a case study of right-wing populist party strategy for and during incumbency*“ hovoří o agresivní rétorice, kterou můžeme rovněž považovat za jeden z nástrojů populismu. Luther zdůrazňuje, že agresivní rétorika nabývá na intenzitě především v předvolebním období v zájmu co největšího zisku ve volbách. Tento rétorický styl zvláště inklinuje k sociálně-konzervativním postojům nebo k politickému oportunistu (Luther 2011, 453 - 454). V předvolebním období pak populistické subjekty dle článku Luthera často zneužívají své časté pozice opoziční strany vůči vládě, jelikož obvykle sehrávají funkci marginální, antisystémové strany, vůči které se mají běžné „systémové“ strany tendenci vymezovat a nesestavovat s nimi vládní koalice. Luther zdůrazňuje rovněž důležitou roli orientace populistických subjektů především na protestní hlasy, které získávají právě díky agresivní rétorice. Rétorika je rovněž důležitým klíčem k mobilizaci specifického segmentu protestně orientovaných voličů. Tyto subjekty se snaží rovněž prezentovat jako zodpovědní členi parlamentu, jež tvoří výjimku v jinak zkorumpovaných ostatních členech (Luther 2011, 454).

Za zástupce třetího názorového proudu v pojetí populismu bychom mohli označit přístup Parise Aslanidise, který navrhuje definici populismu jako určitého postupu diskursivního „rámcování“. Toto jednání Aslanidis popisuje jako systematické šíření „rámcování“ určitých témat a interpretování reality jako problematického jevu. Takto šířené systematické rámce lze označit za zjednodušující komunikační formy, jež jsou zbaveny všech nuancí a složitosti ideologií (Aslanidis 2015, 99-100). Aslanidis ve své studii „*Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective*“ říká, že skutečná síla toho, co bývá označováno jako populismus, spočívá v jeho neodmyslitelném „chameleoním“ charakteru, konkrétně ve schopnosti změnit „tvář“ podle kontextu situace a připojit se k příslušným ideovým proudům. Autor odkazuje na Muddeho a Canovana, kteří rozpracovávají problematiku populismu na bázi ideologie. To je však dle Aslanidise zavádějící a v mnoha případech chybný přístup, jelikož populističtí aktéři často mění své postoje a svévolně se pohybují napříč politickým spektrem. Svě mnohokrát nejasně ideologicky definované postoje pak často naplňují jinými ideami v závislosti na daných okolnostech. Pohlížet tak na populismus jako na politickou ideologii pak v analýze populistických jevů může působit potíže kvůli chybějícím základním normativním náležitostem, které by ideologie měla naplňovat (Aslanidis 2015, 93 – 94).

Při studiu populismu je důležité poukázat na to, že politické subjekty, které můžeme klasifikovat jako populistické, sice volají po nutnosti přímé demokracie, ale paradoxně jde obvykle o centralizované a personalizované strany a hnutí s ne příliš početnou členskou základnou a zpravidla jsou pod vedením „charismatických“ předsedů, kteří stojí jasně v čele hierarchie hnutí či strany (Akkerman – Mudde - Zaslove 2013, 1326).

3. Problematika médií a mediálních prezentací ve vztahu k extremismu, radikalismu a populismu

Při studiu extremismu, radikalismu a populismu je rovněž důležité přihlídnout k roli médií a jejich vlivu na společnost. Jelikož se ve své obsahové analýze zabývám analýzou mediálních prezentací, nahlédnu na problematiku těchto fenoménů a jejich šíření ve společnosti rovněž z pohledu role médií, jelikož v současné době hrají právě masová média značnou roli v konstruování skutečností, jež jsou zprostředkovávány veřejnosti a mohou tak přispívat k posilování extremistických či radikalistických pozic ve společnosti. Pierre Bourdieu přišel s koncepty mnoha teorií ohledně role masových médií ve společnosti a politické kultuře. V těchto teoriích poukazuje na vztahy konotací, jež politické projevy produkují. Zmíněné vztahy jsou ovlivněny kontextem, rétorikou a identitou aktéra, tyto aspekty se následně přímo vážou na specifický kontext - z tohoto souboru okolností pak pochází diskurs politického či mediálního projevu. Hlavní podstatou je ale využívání jazyka a jeho zasazení do příslušného diskursu skrze styl, rétoriku a kontext (Bourdieu 1991, 109). Bourdieuho teorie symbolické moci tvrdí, že skrze mediální prezentace jsou předkládány schematické názorové vzorce způsobů myšlení, které mají specifický účinek mobilizace společnosti. Nástrojem mobilizace symbolické moci, je symbolické násilí, jež skrze zažitá stereotypní schémata, která vyvolá ve společnosti, funguje jako soubor hodnot, hierarchií a cenzurních mechanismů, jež zdůrazňují jisté, společností vštípené vize sociálních jevů a „skutečností“ (Bourdieu 1991, 170 – 181). Dobrý vhled do problematiky mediálních prezentací ve vztahu k radikalismu a extremismu nabízí další dílo Pierra Bourdieu, které zkoumá funkci médií. V knize „O Televizi“ Bourdieu poukazuje na důsledky, jež pramení z mediálních prezentací v současnosti, tyto teorie skvěle korespondují s předchozí teorií „symbolického násilí“. Moderní forma mediálních prezentací má za důsledek zvětšenou sílu tzv. banalizace sociálních jevů – což vede k zjednodušování, zobecňování, či to činí jevy

konformními a rovněž může mít za následek politizaci či depolitizaci určitých témat. Ve vztahu k symbolickému násilí mohou být některé politické a společenské jevy mediálně upřednostňovány v zájmu vyšší sledovanosti či vyvolání kontroverze a strachu ve společnosti před méně společensky „atraktivními“ tématy. Vztaženo k politické rovině, mohou formy symbolického násilí (šířené skrze nástroje masových médií) sloužit účelům politické agendy pro širokou část populace (Bourdieu 2002, 41 - 42). Záměrné opakování a připomínání těchto symbolických forem násilí a jeho následné vykreslování v určitých barvách v divácích vyvolává potřebu zaujetí určitého postoje či odpovědi v podobě zásahu, jež často evokuje potřebu zásadní proměny, nebo prosté odmítnutí oné neúnosné nejistoty a nestability, jež z dané situace pramení. Tuto teorii můžeme velice dobře aplikovat na funkci televizních novin, jež svou emocionalitou a patetičností mohou často v divácích posilovat určité formy vyhraněných názorů, jež mohou mít spojitost s nepřímou podporou extremismu či radikalismu. Mediální vliv tak má obrovský podíl na formování veřejného mínění, diskursu a současně na poukazování na jevy, jež jsou ve společnosti problematické (Bystřický 2007, 48). Bourdieu hovoří v rovině mediálního diskursu rovněž o problematice vědomé či nevědomé formy autocenzury, která se rovněž praktikuje za účelem selekce hledání něčeho senzačního či spektakulárního (Bourdieu 2002, 11 – 14). Bourdieu tyto jevy označuje jako takzvanou „vládu mentality sledovanosti“ (Bourdieu 2002, 23).

Soustavné užívání různých forem symbolického násilí může přímo posilovat ve společnosti domněnku jisté všudypřítomné latentní hrozby. Bystřický uvádí, že podstatně se na rozvoji radikalismu v médiích podepisují nové formy cenzury, jež spočívají v záměrném vynechávání, odstraňování či zakazování určitého počtu a druhu faktů, nebo se naopak částečně upravují či přibarvují jisté skutečnosti. Tyto formy cenzury a prvky symbolického násilí pak mohou nabýt až podoby „product placement“ – neboli skryté reklamy, jež má sloužit pro účely určitého subjektu (Bystřický 2007, 48-50).

Studie Lindy Bos a Keese Brantse o populistické rétorice v politice a médiích zkoumá vliv vzestupu populismu, který se nepojí pouze se subjekty, na které je poukazováno jako na populistické. Autoři hovoří o tom, že fenomén populistické komunikace postupuje agendou a rétorikou i běžných „mainstreamových“ stran a médií. Autoři ve své obsahové analýze situace pěti evropských zemí (Nizozemska, Francie, Německa, Itálie a Velké Británie) sledují v průběhu let vzestupující charakter populismu v politických projevech i médiích. Média dle autorů reagují na zvyšující se poptávku po zprávách o migraci, v reakci na anti-imigrantské nálady části populace (Bos – Brants 2014, 705). Charakteristika „populistického jazyka“ a rétoriky spočívá v častém používání emocionálních sloganů a spojení, které často vycházejí z bulvárního jazykového stylu. Dále jde pak o přehánění a o jistý druh slovního „radikalismu“. Jejich rétorický styl rovněž vykazuje obvykle značnou jednoduchost a neobsahuje sofistikované a rozvité slovní spojení a souvětí. Klade rovněž důraz na kritickou politickou naléhavost a rozhodnost. Populistické zprávy obsahují jednoduché sdělení, které kritizuje současný stav politické situace pod vedením současných elit a rovněž obsahuje ztotožnění se s „obyčejnými“ lidmi. Nálepka populisty však často rovněž ukrývá pejorativní význam, jenž je snadno zneužitelný jakožto nástroj politické diskreditace, ať už médií či jinými politickými aktéry. Autoři ve studii rozlišují dvě formy mediálního populismu. První forma se vyznačuje tím, že média jsou ochotna přijímat a produkovat materiál s populistickým obsahem – mediální populismus je více či méně nechtěným důsledkem produkce zpráv v reakci na mediální trh. Důsledkem této formy může být například to, že mediální obsah je zaměřen na „populárně-populistické“ vyobrazení citovosti ve zprávách, na osobnostní rysy politických aktérů a to, že primárně se obsah orientuje na hodnoty zábavy a senzacechtivosti. Druhá forma populismu v médiích se vyznačuje tím, že médium samo o sobě můžeme z obsahu dané mediální produkce považovat za populistické. Jedná se o zamýšlený důsledek pramenící z postojů mezi vedením daného média a samotnými novináři. Do této formy mediálního populismu můžeme zařadit

například bulvární média, talk show, či různé formy „infotainment“ médií (Bos – Brants 2014, 706 - 707).

Zprávy Ministerstva vnitra hovoří ve spojitosti s extremismem v roce 2016 především o tématech migrace a kritiky Evropské unie (Ministerstvo vnitra České republiky 2016a, 3). Výsledky výzkumu poukazují rovněž na velký vliv tzv. „alternativních médií“, u kterých není možné vysledovat zdroj informací a na něž často odkazují různé extremistické subjekty. Tato média pak obvykle tvrdí, že ona předkládají tu jedinou skutečnou „pravdu“, kdežto „mainstreamová“ média zamlčují a záměrně dezinterpretují informace, především pak ohledně témat souvisejících s uprchlickou krizí nebo Evropskou unií. *„Dezinformační kampaň byla v uplynulém čtvrtletí koncipována tak, že vyhovovala zejména pravicově extremistickým a dále pak protiislámským a protimigračním subjektům. Společným prvkem alternativní zpravodajské produkce byla kritika Evropské unie a NATO“* (Ministerstvo vnitra České republiky 2016b, 3 - 4). *„Řada těchto alternativních sdělovacích prostředků se účelově uchýlovala k prokazatelným dezinformacím a konspiračním teoriím. Alternativní média se vyznačovala neuváděním zdrojů informací. Při prokázání nepravdivosti některých tvrzení se obvykle ani nepokoušela o další vysvětlení“* (Ministerstvo vnitra České republiky 2016a, 3).

4. Charakteristika hnutí Svoboda a přímá demokracie

Politické hnutí Svoboda a přímá demokracie se prezentuje na svých oficiálních webových stránkách jako „*vlastenecké hnutí za národní zájmy a vymahatelnou odpovědnost politiků*“. Předsedou hnutí je Tomio Okamura (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Tento subjekt vznikl 2. 6. 2015 (Ministerstvo vnitra České republiky nedatováno), kdy hnutí založil Tomio Okamura s Radimem Fialou poté co opustili stranu Úsvit přímé demokracie, hnutí které dva roky předtím společně založili. Hnutí SPD vzniklo na základě sporů v Úsvitu přímé demokracie, kde bylo hlavním předmětem sporu vyvádění peněz z hnutí, ze kterého se vinily obě dvě strany. Poslanecký klub Úsvitu v reakci na tento spor Okamuru i Fialu vyloučil, Radim Fiala se v návaznosti na tyto okolnosti vyjádřil takto: *"Jde o vynucený, ale nutný krok. Je to reakce na politický puč, který měl zabránit prosazování programu přímé demokracie v České republice a který měl umenšit politický vliv hlavního nositele tohoto programu Tomia Okamury"* (Aktuálně.cz 2015). Předseda poslaneckého klubu Úsvitu Marek Černošický vznik SPD komentoval takto: *"Možná bych to nazval spíš Stranou přímé diktatury, protože to, jakým způsobem řídil pan Okamura Úsvit, tak jestli chce takhle řídit i novou stranu, tak to těm lidem vůbec nezávidím."* (ČT 24 2015).

Nově vzniklé hnutí se hned od počátku svého vzniku vymezovalo vůči organizační struktuře hnutí Úsvit, která měla od založení až do odchodu Okamury a Fialy pouze 9 členů, což byl dle slov Tomia Okamury důsledek toho, že změnu v organizační struktuře hnutí blokoval jeden z údajných „pučistů“. V nově vzniklém hnutí tak Tomio Okamura chtěl vybudovat velkou členskou regionální základnu (Aktuálně.cz 2015). V projevu z října minulého roku Tomio Okamura tvrdí, že hnutí má v celé České republice více než 10 000 členů (Svobodné rádio 2016). Důležité je však upozornit na fakt, že v přihlášce na vstup do hnutí je poznámka o tom, že při žádosti o členství musí žadatel čekat minimálně dva roky na vyřízení a schválení členství představenstvem

strany: „*podmínkami vzniku členství jsou uplynutí nejméně dvouleté čekatelské lhůty, po kterou je čekatel registrován v pozici čekatele v registru čekatelů vedeném příslušným Regionálním klubem (dále jen „čekatel“) a souhlas Předsednictva. Členství vzniká dnem rozhodnutí Předsednictva. Zkrátit či prominout dvouletou čekatelskou lhůtu čekatele může Předsednictvo v odůvodněných případech.*“ (Svoboda a přímá demokracie nedatováno). Vzhledem k faktu že je čekací lhůta na schválení členství minimálně 2 roky a samotná strana ještě ani dva roky neexistuje, tak o skutečném počtu členů můžeme pouze spekulovat. Ve stanovách hnutí se rovněž můžeme dozvědět, že čekatel je vůči hnutí povinen „*prosazovat cíle Hnutí a podílet se na plnění programu Hnutí, platit členské příspěvky a plnit usnesení a rozhodnutí orgánů Hnutí*“ a vykonávat všechny povinnosti jako plnohodnotný člen, avšak práva těchto čekatelů jsou omezena jen na to „*být informován o činnosti Hnutí a o usneseních, navrhnout kandidáty pro volby, předkládat orgánům Hnutí náměty či stížnosti, obhajovat své názory v Hnutí (nikoliv navenek – jménem SPD) či podávat návrhy a stížnosti a být informován o jejich vyřízení*“ (Svoboda a přímá demokracie 2016k, 2). Zároveň čekatel může být ze seznamu čekatelů vyloučen, „*pokud se nepodílí na činnosti hnutí dle pokynů předsednictva*“ (Svoboda a přímá demokracie 2016k, 3).

V červnu roku 2016 hnutí změnilo svůj název a dodnes se oficiálně nazývá Svoboda a přímá demokracie - Tomio Okamura (SPD) (Ministerstvo vnitra České republiky nedatováno). Z těchto kroků tak lze usuzovat, že se jedná o silně personalizovanou stranu, která svou prezentaci opírá především o leadera strany Tomia Okamuru a jeho výraznou rétoriku. Jako programové cíle ve svých stanovách hnutí uvádí „*novelu Ústavy České republiky s cílem posílení prvků přímé demokracie v našem politickém systému. „Považujeme přímou demokracii za nástroj obrany svobody a práv občanů České republiky*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Organizace hnutí je rozdělena do 6 orgánů. Nejvyšším z nich je dle stanov hnutí „*Konference*“, jež je tvořena všemi členy hnutí (nikoliv čekateli). Volí a odvolává členy všech ostatních orgánů (kromě výkonného

tajemníka). Její svolávání ustanovuje „*Předseda*“ hnutí, který je mluvčím hnutí a statutárním orgánem. Ve stanovách je rovněž uvedeno, že řídí veškerou činnost hnutí a „*rozhoduje o všech záležitostech, které nejsou vyhrazeny jinému orgánu*“ (Svoboda a přímá demokracie 2016k, 6). Dalšími orgány jsou „*výkonný tajemník*“, který řídí činnost kanceláře hnutí, „*předsednictvo*“, které má 5 členů (předseda hnutí a další 4 členové, jež jsou zvoleni „*konferencí*“). Orgán „*předsednictva*“ má jako hlavní funkci schvalování kandidátních listin. Posledními dvěma orgány hnutí jsou „*revizor*“ (který je kontrolním orgánem hnutí) a „*rozhodčí komise*“ (která je odvolávacím orgánem hnutí). Všechny orgány hnutí jsou voleny na 3 roky. (Svoboda a přímá demokracie 2016k, 5 - 8). Jediné volby, kterých se hnutí SPD zatím účastnilo, byly krajské volby roku 2016. Do těchto voleb šlo SPD společně se Stranou práv občanů (kromě Zlínského a Pardubického kraje, ve kterých působily obě strany zvlášť), ve volbách tato koalice získala celkem 127 328 hlasů (Volby.cz 2016a), což je 4,67% všech hlasů (Volby.cz 2016b).

5. Aplikace teorií politického extremismu a radikalismu na hnutí Svoboda a přímá demokracie

V této kapitole si stanovím vlastní definice pojmů politického extremismu, radikalismu a populismu, které budu pro obsahovou analýzu využívat. Obsahová analýza se dá definovat jako „*objektivní analýza sdělení jakéhokoliv druhu. Tento druh analýzy pro svůj výzkum užívá kvantitativních metod, zabývá se především četností a zjišťováním toho, kolik prostoru a pozornosti je věnováno určitým tématům, událostem či jevům*“ (Jandourek 2008, 47). Předmětem obsahové analýzy je určení výskytu frekvence zkoumaných slov či myšlenek a možnost identifikace konkrétních konceptů, které probíhají zkoumáním daného

jevu. Stanovuje se četnost výskytu slov či myšlenek, jejich význam a vzájemný vztah (Institut evaluací a sociálních analýz nedatováno). Obsahová analýza je vhodným nástrojem pro „*definování, ale i pro odhalení skrytých úmyslů udělovatele*“ a je rovněž vhodná pro identifikaci autora (Disman 2002, 168). Z těchto důvodů je ideálním prostředkem k analýze politických programů a mediálních prezentací politických stran a jejich členů.

5. 1. Metodologie práce při obsahové analýze

Cílem mé obsahové analýzy je na základě zkoumaných dat určit, zda můžeme v určitých bodech programu a obsahu mediálních prezentací označit SPD za hnutí politicky extremistické či radikální. Další výzkumná otázka se týká toho, v jaké míře využívá toto hnutí ve své mediální prezentaci a programu prostředků, jež můžeme označit za populistické nástroje. Posledním cílem mé analýzy pak je zkoumání toho, v jakých tématech toto hnutí prostředků populismu užívá nejčastěji (v kterých politických a společenských otázkách a bodech, jež hnutí řeší, můžeme určit, že těchto nástrojů a prostředků užívá v největším měřítku). Hlavními zdroji mé obsahové analýzy je hlavní program hnutí Svoboda a přímá demokracie, dále jednotlivá prohlášení hnutí na jejich oficiálních webových stránkách v sekci stanoviska strany, jež jsou publikována rovněž na facebookových stránkách SPD a Radima Fialy. Dalším významným zdrojem, ze kterého jsem ve své obsahové analýze čerpal, byl korpus dat mediálních prezentací SPD, jež jsem sestavil pomocí programu Anopress. Tento korpus jsem vytvořil na základě analýzy celkem 96 mediálních prezentací, jež souvisely s hnutím SPD. Časový úsek, který jsem do své analýzy zahrnul, se týkal období od vzniku hnutí, tedy od června 2015 až do konce ledna tohoto roku.

Nyní si stanovím vlastní metodologický rámec definic teorií extremismu, radikalismu a populismu. Ve své teorii politického extremismu a radikalismu budu při analýze vycházet z teorie Norberta Leysyho a Hanse Joachima Veena. Politický extremismus tedy pojmám jako absolutní odmítnutí základních principů, na nichž stojí zásady demokratické státnosti, odmítání lidských a přirozených práv či negaci pluralismu ve společnosti. Dále jako politický extremismus vnímám akceptaci násilí při dosahování politických cílů, odmítání práv menšin a konkrétně ve vztahu k pravicovému extremismu projevy nacionalismu, či extrémního etnocentrismu (například v podobě přesvědčení o hodnotové nadřazenosti, vyšším postavení, inteligenci, či jiných specifických vlastnostech majoritní skupiny obyvatel oproti jiným etnickým skupinám či národnostním menšinám). Jako typické projevy politického extremismu tak pojmám například formy rasismu, nenávisli vůči přistěhovalcům, etnickým či náboženským menšinám, xenofobii, homofobii, antisemitismus.

Teorii politického radikalismu ve své práci pojmám jakožto formu politických idejí a norem, jež jsou na úplném okraji politického spektra a lze tak tohoto politického aktéra označit za anti-systémový subjekt, který můžeme chápat jako hraničně akceptovatelný politický subjekt v rámci politického stranictví. Pohledem mé teorie politického radikalismu tak cílem není odstranění, odmítnutí či nahrazení základních principů demokratické společnosti a státnosti, ale její důsledná reforma (ať už celého systému, či významné konstitutivní části tohoto systému). Radikalismus tedy primárně neakceptuje násilí a neodmítá lidská a přirozená práva. Na rozdíl od pravicového extremismu ani politický radikalismus přímo nedeklaruje rasistické postoje, avšak lze rozpoznat prvky značného etnocentrismu a částečného vymezování se vůči pluralismu ve společnosti či příklon k nacionalismu (který však nevykazuje prvky rasismu). Za typické znaky radikalismu ve své analýze pokládám určité antipostoje, jež jsou zaměřeny vůči formě současného demokratického zřízení, vymezování se vůči etnickým či náboženským minoritám a rovněž populistické metody agitace (které prostupují celou programatikou a mediálními prezentacemi).

Radikalismus je tak soubor idejí, jež na rozdíl od extremismu (který se pojí s jasným odmítání principů forem demokratického zřízení) ještě spadá do legislativně akceptovatelných norem.

K populismu ve své analýze přistupuji jako k nástroji politické agendy, jež slouží k oslovení jistého segmentu voličů. Tento nástroj nabývá podoby abstraktně definovaných vzorců komunikace šířené skrze subjektivní a zjednodušené formy sdělení (jež mají působit na určitý segment populace – nečitelný, nejasně vyčleněný segment společnosti). Tyto formy sdělení obvykle využívají stereotypizaci a bagatelizaci určitých jevů ve společnosti. K populismu nepřistupuji ve své analýze jako k ideologii především z toho důvodu, že dle mého názoru Cas Mudde a teoretici prosazující tento přístup, pojímali tento fenomén jako ideologii z toho důvodu, že v době zniku tohoto teoretického přístupu byly aktéři užívající principy populismu snáze definovatelní a tyto principy v zásadě spočívaly na onom vymezení společnosti mezi dvě antagonistické skupiny (lid a elity). Postupem času a v reakci politické kultury na tyto subjekty však začalo docházet k stále většímu vstřebávání forem populismu do běžné komunikace i „mainstreamových“ stran a řada subjektů cítila nutnost reagovat na poptávku po této formě komunikace ze strany společnosti. Proto došlo k efektu, že některé formy komunikace, jež byly do té doby běžně užívány spíše výhradně těmito populistickými antisystémovými stranami a hnutími, přijaly v určité míře za své i „tradiční“ politické strany, jež nestojí na vymezeném principu „lidu“ a „elit“. Tímto vývojem tak dle mého názoru došlo k pozměnění významu populismu z ideologického směru na formu politické komunikace a mediální prezentace.

6. Obsahová analýza programu hnutí Svoboda a přímá demokracie

Program hnutí SPD na oficiálních stránkách spd.cz by se dal pospat jako velice stručný. Obsahuje takzvaných „10 zásadních programových bodů“, které nesou název: „*chceme radikální změnu politického systému, chceme přímou demokracii, referendum*“, „*osobní, hmotná a trestní odpovědnost politiků a odvolatelnost politiků*“, „*chceme zákon o prokázání původu majetku*“, „*konec zvyšování daní*“, „*budeme vytvářet nová pracovní místa – podpoříme proto podnikatele a živnostníky*“, „*nedovolme další okrádání občanů lichvářskou a exekutorskou mafí*“, „*chceme právo a spravedlnost. Chceme stát sloužící občanům*“, „*nechceme drahý a nefunkční sociální systém, chceme systém podporující všechny slušné lidi – seniory, rodiny s dětmi, zdravotně postižené občany i děti ohrožené bídou*“, „*chceme budoucnost bez dluhů*“, „*nechceme být provincií EU, chceme rozvíjet a bránit suverénní Českou republiku*“ a dále je doplněn o podpůrné materiály s názvy: „*NEPRAVDY O EVROPSKÉ UNII*“, „*Smyslem života nás všech, jsou zdravé a vzdělané české děti a mládež*“, „*Česká republika – náš bezpečný domov, naše úspěšná budoucnost*“, „*Zahraniční politika*“ a „*Základní všeobecný krajský program*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a).

Obecně je program hnutí koncipován dosti stroze a jednoduše. Obsahuje spíše pouhá krátká stanoviska o konkrétních oblastech sféry politiky (například finanční politiky či sociální politiky, zdravotnictví apod.). O těchto věcných politických tématech můžeme nalézt spíše pouhé zmínky, které se však dají hodnotit spíše jako stručné, heslovité slogany: „*Změny, které vrátí smysl „férovému“ podnikání a poctivé práci.*“ či „*prosazujeme systém sociální solidarity společnosti k potřebným. Především k seniorům, dětem a invalidům*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Úvodní prohlášení programu vykresluje současnou situaci České republiky jako žalostnou, vlivem např. kmotrovských mafí, minulých vlád apod. Zároveň však obsahují určité poselství toho, že hnutí

SPD je tím, kdo tuto situaci „spasí“, ačkoliv jde z hlediska struktury programu vždy o pouhé nastínění problému bez možných vizí či konkrétních kroků k řešení. Jako svou základní prioritu hnutí považuje „*široké zapojení občanů do řízení země*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Na dalším odstavci programového manifestu hnutí pak opět zdůrazňuje svou vlasteneckou podstatu – vlastenecké a demokratické hnutí, které povede „*nekompromisní zápas za nezávislost a suverenitu České republiky*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a), kdy hovoří o zápasu s tzv. budováním projektu evropského „superstátu“, jehož cílem má být: „*faktické oslabení a likvidace národních států a národů Evropy.*“ a zároveň „*řízená islamizace Evropy*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Jedná se o typický prvek, jež je patrný napříč celou programatikou hnutí. Vyjadřování skrze zjednodušující metafory, jež obsahují svá vlastní (ničím podložená) fakta a snahy působit dojmem absolutní pravdivosti. Zřetelný je rovněž prvek jisté konspirace, ohledně zmíněných plánů na likvidaci národních států či plánu „islamizace“ zemí Evropské unie. V celé této části programu jsem pak zaregistroval hojně vyskytování emočně silných slov jako „národ“, množství přívlastků obsahující pojem „češství“. Ve spojitosti s Evropskou unií jsou pak často používána slova: multikulturalismus, cenzura a ideologie. Instituce Evropské unie je tak dle rétoriky programu SPD líčena jako nedemokratická despotická instituce, jež omezuje suverenitu zemí Evropy a využívá prostředků ideologie a cenzury. Hnutí rovněž napříč celou strukturou programu vyzdvihuje termíny, jako jsou „vlastenectví“ a „národ“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a).

Hned v prvním bodě programového prohlášení hnutí deklaruje, že chce „*radikální změnu politického systému*“, skrze „*uzákonění širokého referenda jako nejvyššího projevu vůle občanů*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Toto považují za jeden z mnoha nástrojů populistické rétoriky v programatice hnutí, Alavares a Dahlgren zdůrazňují, že projevy populismu kladou důraz na „*nutnost zapojení občanů do procesu politiky*“ (Alvares – Dahlgren 2015, 50), tento princip pak subjekt skrze populistickou rétoriku považuje za nejvyšší

podstatu skutečného vyjádření lidu v demokratickém systému. V programu lze nalézt další vymezování se vůči elitářskému principu politiky, jež kontrastuje s populistickým pojetím lidu, který je nevinnou obětí těchto principů. Prvek přímé demokracie v programatice a onen zmíněný princip elit a lidu jsou ovšem prvky, jež můžeme nalézt v mnoha programatikách „anti-systémových“ a euroskeptických stran. Mnoho autorů, věnujících se populismu v současné době upozorňuje na riziko celosvětového trendu rostoucího vlivu politických stran a hnutí "přímé demokracie", který autoři označují jako demokracii plebiscitu, což nemusí představovat riziko samo o sobě, často s sebou tento vliv nese řadu vylučujících xenofobních postojů a výzev k porušování lidských či politických práv určitého segmentu společnosti - jelikož populistické strany prosazující „přímou demokracii“ často na těchto tématech staví svou politickou agendu (Alvares – Dahlgren 2015, 49 - 52). Zmíněný vlastenecký podtón společně s postoji, jež implikují předpojaté a zjednodušující sdělení vůči lidem, kteří pocházejí z oblastí Blízkého východu, může podporovat a „živit“ různé druhy latentních xenofobních postojů ve společnosti a rovněž v české společnosti posilovat stereotypy a zjednodušující postoje vůči minoritním skupinám. Například tím, že imigranti jsou v programu běžně charakterizováni jako „nepřizpůsobivý“, či že muslimové jsou automaticky nazýváni „fanatiky“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). V programu je rovněž zmíněno vyhranění se vůči diskriminaci na základě rasy, etnicity či náboženství, které se však vymezuje pouze vůči pozitivní diskriminaci: „*Odmítáme pozitivní diskriminaci a preferenci občanů na základě rasy, etnika nebo náboženství*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Toto prohlášení rovněž kontrastuje a protiřečí si s mediálními prezentacemi hnutí (kterou budu analyzovat v další kapitole), kde hnutí otevřeně prosazuje postavení islámského náboženství mimo zákon.

Programatika hnutí SPD neobsahuje přímé znaky extremismu, ale lze v ní najít prvky politického radikalismu. Hned v prvním bodě se hnutí zasazuje o radikální změnu politického systému (směrem k přímé demokracii), což samo o sobě radikální prohlášení není, ale z programu jsou jasně zřejmé metody

populistické agitace a celková snaha a apel na změnu politického systému – „*hnutí prosazuje zásadní ústavní a legislativní změny*“, nejde tedy o zavržení principů demokratické státnosti, ale její zásadní ústavní změnu (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Jak jsem se zmínil již v teoretické části, populistické nástroje komunikace často implikují radikální postoje, jelikož nástroje populismu jsou dle autorů Akkermanové a Roodujina spojeny se stranami inklinujícími k politickému radikalismu (Rooduijn – Akkerman 2015, 3 – 5). Miroslav Mareš rovněž uvádí jako znak radikalismu specifické prosazování svých radikálních cílů, kdy radikální subjekty využívají nástrojů diskreditace svých politických oponentů a zpochybňování jejich legitimacy prostřednictvím populistických metod agitace (Mareš 2003, 34). Časté užívání populistické komunikace v programu obsahuje řadu abstraktně definovaných prohlášení, které využívají nástrojů zjednodušování, stereotypizování a bagatelizování společenských a politických jevů, které hnutí opírá o různé formy stereotypních vzorců, jakými jsou například: okrádání občanů kmotrovskými stranickými mafiemi, „*podporu zaslouží pouze ti, kteří vedou řádný život a řádně vychovávají děti*“, dále že Evropská unie představuje nesystémové dotace a armádu úředníků, imigranti jsou nepřizpůsobiví, či že islám je náboženstvím fanatiků (Svoboda a přímá demokracie 2015a), což je účinná, jednoduchá a nenákladná forma politického marketingu z hlediska toho, že jde o podporování stereotypů ve společnosti, se kterými se určitý segment populace zcela ztotožňuje (navíc je rétorika zaobalena do jistého disidentského étosu – bojovníků za pravdu proti „ideologizovaným“ elitám). Program řeší pouze velice okrajově náhledy či vize řešení oněch kritických situací, jež ve společnosti autoři programu vykreslují. Tato řešení často spočívají ve stručných vyjádřeních o tom, že hnutí onen problém vyřeší, zakáže či bude podporovat „slušné lidi“: „*Nechceme drahý a nefunkční sociální systém, chceme systém podporující všechny slušné lidi – seniory, rodiny s dětmi, zdravotně postižené občany i děti ohrožené bídou*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Program je tak založený na zjednodušování a velké relativizaci pojmů (každý si pod pojmem slušný člověk vybaví jiné hodnoty, ale v programu to vyzní atraktivně), bez nastínění

konkrétních řešení. V programu lze nalézt rovněž hojný počet hodnotově výrazných slov, jejichž významový obsah se často zaměňuje či zjednodušuje a pro segment podporovatelů hnutí SPD může obvykle znamenat slovo s negativním obsahem. Tato slova se užívají především ve spojitosti s Evropskou unií a migrantskou krizí (například multikulturalismus, ideologie, šaría, uprchlík apod.). Tyto výrazy jsou navíc obvykle vázány na přívlastky s negativním obsahem. Pro celý program je typický jednostranný výklad, který neodráží relevantní fakta (např.: Evropská unie zbavuje Českou republiku suverenity). Tento výklad je navíc projektován skrze populistické rétorické nástroje, jakými jsou: stereotypizace, bagatelizace a povrchní vše vysvětlující zaujaté prohlášení. V programu je rovněž znatelná řada anti-postojů, které implikují prvky jednostranného hodnocení společenských jevů, což můžeme rovněž považovat za znak politického radikalismu, jež využívá své vlastní interpretace – součástí procesu Evropské integrace je „řízená islamizace Evropy“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Miroslav Mareš jako charakteristický prvek radikalismu uvádí anti-postoje vůči všemu cizímu a odcizujícímu, stejně jako výrazné vymezování se vůči přistěhovalcům a antievropské postoje (Mareš 2003, 34-35). Tyto informace zároveň nejsou podloženy žádnými zdroji či alespoň vysvětlujícími odkazy. Hlásání rasistických, xenofobních či jiných extremistických postojů jsem však v hlavním programu strany nenalezl. Nutné je však přihlídnout k přílišné stručnosti a obecnosti základního programu.

Nyní se budu zabývat obsahovou analýzou podpůrných dokumentů k programu hnutí SPD. Prvním z nich je dokument s názvem: „NEPRAVDY O EVROPSKÉ UNII“, kde je hned úvodní bod věnován tématu čerpání dotací, které jsou vykresleny jako vyhozené peníze na „*nesmyslné projekty*“: „*Na imigranty, nepřizpůsobivé občany, semináře o ničem, kongresové hotely pro nikoho, likvidaci cukrovarů, zatrávňení, solární panely na polích a bioplynové elektrárny na obilí*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015b). Dokument se opírá o různé prorocké katastrofické vize a scénáře, jež by následovaly při setrvání České republiky v Evropské unii. Dokument zároveň zjednodušující rétorikou

podsovává jednostranný názor a agituje k prosazování názoru na vystoupení z EU (v textu jsou rovněž výzvy k vypsání referenda o vystoupení z Evropské unie, po vzoru referenda ve Spojeném Království ho nazývají v dokumentu tzv. „czexitem“). *„Probíhající islamizace a multikulturalizace bude znamenat zásadní změnu našeho života. Již dochází k omezování svobody slova, pozitivní diskriminaci nepřizpůsobivých, regulacím, kontrole a diskriminaci slušných a pracovitých lidí. V blízké budoucnosti svoboda zmizí úplně. Islám a svoboda, tak jak ji známe, jsou neslučitelné“* (Svoboda a přímá demokracie 2015b). Jedná se o dokument, jež je psán formou populistické agitace. Tendence ke zjednodušování společenských jevů a silný důraz na odvolávání se na emoce klasifikují Alvares a Dahlgren jako obvyklý projev populistické agendy (Alvares – Dahlgren 2015, 50). Zaznamenal jsem opět hojné využívání slov s pejorativními významy, hnutí SPD je používají v zásadě tak, aby jejich význam vyvolal co nejvyšší nespokojenost či obavy (často jsou používána slova jako omezení, svoboda, cenzura, islamizace). Vše jsou to hrozby pro „slušné a pracovité lidi“. Tyto výroky zároveň nedávají žádný prostor k dialogu, díky tomu jak jsou interpretovány - jako zjednodušující a vše vysvětlující, což je rovněž příklad nástroje populistické agendy: *„Projevy populismu v sobě skrývají afektovaný podtón, jenž se vyznačuje specifickou emocionální rétorikou“* (Alvares – Dahlgren 2015, 50). Jako další prvek populismu v programu hnutí SPD jsem zaznamenal tendence k překrucování souvislostí a faktů ve své vlastní interpretaci (především ohledně výroků, které souvisí s Evropskou unií). Ty jsou hodnoceny výhradně záporně a interpretovány tak, že mají mít primárně zničující vliv pro český národ, který by se bez vlivu a přidružení k Evropské unii rozvíjel zcela bezpochyby ve všech společenských a ekonomických úrovních lépe. Typický je kontrast zlé Evropské unie a poctivého českého občana, který je obětí tohoto byrokratického monstra, jež se chová dle interpretace hnutí SPD v dokumentu despoticky, bezohledně a zcela nedemokratickým totalitním způsobem vlády. Dalším aspektem překrucování skutečností a využívání konspiračních teorií je také tvrzení, že migrační krize je ve skutečnosti organizovaná islamizace evropského kontinentu. Z celého dokumentu je tak

zcela zřejmá hodnotová zaujatost, jež má za cíl co největší dehonestaci Evropské unie a vzbuzení obav ohledně působení ČR v této instituci (Svoboda a přímá demokracie 2015b). Dalším populistickým prvkem je snaha prezentovat hnutí jako subjekt, jemuž jsou upírána práva na prezentaci vlastních názorů a svoboda projevu – to má vzbuzovat roli určitých „disidentů“ a „mesiášů“ své doby, jež protestují proti establishmentu, který zatajuje či překrucuje fakta. Většinovou českou společnost staví naopak do role „obětí“ těchto praktik.

V dokumentu s názvem *„Smyslem života nás všech, jsou zdravé a vzdělané české děti a mládež“*, po krátkém úvodu o tradici vzdělávání jako symbolu naší národní tradice, míří Hnutí SPD opět ke kritice Evropské unie. Dokument se snaží prosadit názor, že Evropská unie dle textu ničí naše *„dlouholeté tradice vzdělávání“*: *„Vstup do EU znamená přijetí konceptu vzdělávání, jehož důsledkem je výrazné snížení úrovně na všech stupních vzdělávání.“* (Svoboda a přímá demokracie 2015c, 1). V textu jsem opět zaznamenal mnoho přívlastků: „české, vlastenecké, národní, vlast“ – to se vždy pojí s pozitivním obsahem. Opakující se je i motiv elit (coby ztělesnění zla), v podobě dosavadních vlád, kterým šlo především o volební zisky, nikoliv o vzdělání „českých dětí“. Nejdůležitějším motivem je ale vykreslení teorie „ideologizace“ školství, jež má být řízena Evropskou unií a má mladé generaci údajně vštípit hodnoty integrace do „multikulturního superstátu“ (Svoboda a přímá demokracie 2015c, 3). Ohledně této teorie hovoří autoři zcela bez pochyb a otevřeně o naprosté krizi školského systému, který údajně jen nahrává vzdělávacím agenturám. *„České školství začíná být předmětem ideologického působení, které je zaměřeno na potlačování tradičních hodnot vycházejících z tradic naší židovsko – křesťanské historie. Dochází k cílené propagaci multikulturalismu, individualismu, spotřebního života a předčasné sexuality. Je propagována pozitivní diskriminace a jsou řešeny uměle vytvářené lidsko-právní problémy. Jsou relativizovány přirozené rodinné vztahy, jejichž základem je láska mezi mužem a ženou. Je záměrně vytlačovaná národní a vlastenecká výchova. Zcela je zrušena výchova a příprava k obraně vlasti.“* (Svoboda

a přímá demokracie 2015c, 3 – 4). Zajímavý je pojem „*uměle vytvářených lidsko-právních problémů*“, což bych označil za snahu o legitimizaci určitých vyhraněných názorů, jež mohou pramenit z popírání negativních jevů ve společnosti (například nenávistné vymezování se vůči národnostním menšinám, homosexuálům či náboženským skupinám), což pokládám za prvek politického radikalismu, jelikož „*radikálně pravicové pozice jsou v antipozicemi proti moderně, proti individuálním hodnotám, jako je svoboda a sebeurčení, proti pluralismu mínění a způsobu života, proti etablovaným stranám a demokracii, všemu cizímu či přistěhovalectví*“ (Mareš 2003, 33 – 34). V dokumentu je důležité časté zdůrazňování hodnoty peněz, které jsou většinou používány ve slovních spojeních jako: vytahování peněz, nesmyslné utrácení peněz, vyhozené peníze, apod. V textu je nejvíce prostoru věnováno ohledně zmíněných „kospiračních“ teorií přesvědčení o propagandě multikulturalismu Evropskou unií. Následně se již v dokumentu autoři zaměřují na jednotlivá řešení zmíněných „problémů“, které jsou nejčastěji vyjádřeny v podobě negace a odmítání zmíněných problémů a navrácení se k „tradičním“ koncepcím (často za pomoci pejorativních označení a relativizace, či zjednodušování jevů). Celý dokument je psaný velice naléhavým až „militantním“ stylem: „*Do škol prosadíme návrat výchovy k tradičním rodinným hodnotám. Škola musí připravovat nejenom na uplatnění pracovní, ale také na uplatnění občanské a lidské. Nechceme další ideologizaci školy směrem k multikulturalismu, individualismu a dalším věcem, které vedou k oslabení funkce rodiny. Znovu chceme vrátit do školy témata přípravy k obraně vlasti a vlastenecké a rodičovské výchovy*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015c, 5).

Materiál s názvem „*Česká republika - Náš bezpečný domov, naše úspěšná budoucnost*“ se zaměřuje na interpretaci témat bezpečnostní a vojenské politiky. Hned v úvodu tohoto dokumentu se opět objevují formy jednostranně interpretovaných „skutečností“. „*Politici a média šíří dvě vytrvalé lži. První je falešný názor, že pro obranu země stačí malá profesionální armáda. Není tomu tak. Bez vycvičených záloh a branné přípravy obyvatel dojde k rychlému*

zhroucení odporu. Druhou lží je bodované falešné přesvědčení, že nás bude bránit NATO a EU.“ (Svoboda a přímá demokracie 2016a, 3). Opět jsem identifikoval prvek manipulativní demagogie, jež své teorie a svá „fakta“ předkládá a interpretuje jako skutečnosti, a informace, jež tyto teorie zpochybňují jako pouhou manipulaci. Je zde opět jasně zřetelný rétorický koncept založený na tom, že informace od politiků, médií a institucí jako EU či NATO jsou lživé, zmanipulované a podléhají přísné cenzuře Evropské unie. Dalším prvkem dokumentu je popírání skutečných faktů a tendence k vyhrocování stanovisek a šíření nejistoty a pocitu strachu z hlediska bezpečnostních hrozeb. *„V případě útoku na naši zem, nebo ohrožení její bezpečnosti neexistuje žádný závazek k okamžité ozbrojené akci jiné země v rámci NATO a EU na naši obranu. Česká republika je tedy bez pevné spojenecké vazby. Historická zkušenost naší země ukazuje, že nelze předat odpovědnost za bezpečí země na spojence. Rok 1938 a 1968 ukazují na nebezpečí takového stavu.*“ (Svoboda a přímá demokracie 2016a, 3) - tento výrok lze použít jako příklad, prohlášení zcela ignoruje reálné skutečnosti a je vytrženo z kontextu. Dokument zcela přehlíží skutečnosti, že Evropská unie není organizace vojensko-bezpečnostní, nýbrž hospodářská a politická unie (europa.eu nedatováno) a že NATO je mezinárodní organizace, která stojí na principech kolektivní obrany (Natoaktual.cz nedatováno). Vytváří si svá vlastní fakta, jež slouží pro demagogické vykreslování zmíněných institucí a používání nesouvisejících historických příměrů (léta 1938 a srpna 1968). Pro dokument je také důležitým prvkem značný skepticismus týkající se všech bezpečnostních a zpravodajských složek a šíření pocitu nejistoty a nestability (obzvláště pak v otázce týkající se migrační krize, ta je vykreslena jako největší bezpečnostní hrozba České republiky). Zároveň je v textu opět zdůrazněna konspirační teorie ohledně migrační krize, která tvrdí že: *„tato migrace nyní neprobíhá jako samovolný proces, ale je nástrojem k prosazování a šíření ortodoxního islámu a nástrojem prosazování mocenských zájmů“* (Svoboda a přímá demokracie 2016a, 7). Dokument rovněž vyzývá k akutní potřebě zřízení domobrany a celkově podporuje svou rétorikou potřebu větší militarizace občanů a celé společnosti jakožto obranu před vykreslenými „bezpečnostními hrozbami“.

V textu lze rovněž rozkrýt několik vzájemných náležitostí, jež jsou spojovány dohromady. Migrace se automaticky pojí s bezpečnostními hrozbami, text opět na základě zmíněných výroků vykazuje řadu populistických nástrojů, jež využívají předsudků a vlastních teorií ohledně migrační krize pro svou politickou agendu. Tato forma agendy nabývá podoby abstraktně definovaných vzorců komunikace šířené skrze subjektivní a zjednodušené formy sdělení, které využívají stereotypizaci a bagatelizaci jevů ohledně migrační krize a Evropské unie.

V dokumentu s názvem „*Zahraniční politika*“ jde především o proklamaci „prorocké“ vize hnutí o záměrech Evropské unie v podobě zániku evropských „národních“ států. Opět jsem zaznamenal časté upozorňování na omezování svobody slova, ohledně proklamace těchto vizí a zdůrazňování teorie „*organizované islamizace*“ Evropskou unií. „*Evropská komise a další orgány produkují velký počet nesystémových nařízení, která jdou často právě proti národním zájmům jednotlivých států EU. Organizování příchodu milionů imigrantů z rozvojových zemí, kteří jsou v absolutní většině neintegrovatelní, vytváří obrovské zatížení národních i unijních rozpočtů jak náklady na sociální zajištění těchto imigrantů, tak i na zvýšenou bezpečnost obyvatel EU. Navíc podle chápání „eurovlády“ a některých vlád zemí západní Evropy, tyto imigranti stojí mimo zákon. Jejich rozsáhlou trestnou činností v zemích EU úspěšně zakrývá cenzura a politické omezení v rámci tzv. „politické korektnosti“ a následný omezený mandát policejních orgánů k zásahům.*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015d, 3). Hlavní dynamika textu spočívá v upozorňování na bezpečnostní hrozby, jako je kriminalita cizinců, rizika terorismu či řízená islamizace. Dalšími prvky pak jsou vyzdvihování stereotypů a tzv. hoaxů a nepodložených zpráv a argumentů, které se často šíří po internetových diskuzích - například že každý uprchlík má smartphone a je tím pádem zámožný, na arabizaci světa upozornil i Dalajláma, nebo že neziskové organizace na pomoc uprchlíkům „*čerpají státní peníze a mají se dobře*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015d, 8). Zmíněné zprávy o výročí Dalajlámy jsem nenašel, naopak obecně upozorňuje spíše

na rizika spojená s náboženskou nesnášenlivostí (Český rozhlas 2016). Důležité je rovněž zmínit skutečné počty imigrantů a uprchlíků, kteří v České republice žádají o azyl. Dle statistik organizace Člověk v tísni byl počet imigrantů přicházejících do České republiky v roce 2015 18 011 lidí. Počet lidí, kteří žádali o politický azyl, čítal 1 245. Pro srovnání v roce 2014 to bylo 41 625 migrantů (resp. 1 156 žadatelů o azyl), v roce 2013 byl počet migrantů 30 124 (resp. 707 žadatelů o azyl). Největší počet lidí, jež do ČR imigroval (z dat od roku 2002 do roku 2015), byl v roce 2008, kdy do České republiky imigrovalo 108 267 lidí a o azyl žádalo 1 656 lidí (Člověk v tísni nedatováno).

Krajský program SPD opět potvrzuje prezentaci hnutí jako anti-systémové strany, jež cílí svou programatikou především na protestní hlasy voličů. Ještě více než v hlavním programu chybí obsah programatiky týkající se věcnějších témat. Hnutí tento svůj program opírá o 4 body: „1. Zastavíme ilegální imigraci, 2. Podporujeme přímo zvoleného prezidenta, 3. Zastavíme diktát EU, 4. Konec poplatků České televizi“ (Svoboda a přímá demokracie 2016b), tento krajský program používá stejná témata a prezentaci jako hlavní program hnutí v otázkách migrace a Evropské unie. Ohledně podpory Miloše Zemana jde nejspíše především o vyjádření podpory straně SPO, se kterou šlo hnutí SPD do koalice v krajských volbách, a rovněž o vyjádření loajality ohledně výroků Miloše Zemana k uprchlické krizi, jež částečně koresponduje s prohlášeními SPD (Echo 24 2016). Čtvrtý bod týkající se České televize má pak za účel demonstrativně poukázat na údajnou zmanipulovanost veřejného zpravodajství v Evropě (Svoboda a přímá demokracie 2016b).

Podpůrné materiály, které jsem podrobil obsahové analýze, byly oproti hlavnímu programu v mnohých tématech rozsáhlejší (především v bezpečnostních tématech, zahraniční politice či vojenské politice). Zároveň se v těchto materiálech objevují i otevřenější postoje a deklarační výroky týkající se negace pluralismu ve společnosti (většina prohlášení nutí jednostranný demagogický výklad skutečností a je hodnotově zaujatější než základní program). Řada prohlášení vykazuje značné prvky etnocentrismu, například že imigranti jsou

„neintegrovatelní a principy kolektivního přístupu k menšinám či přistěhovalcům, což interpretuji jako přímé znaky politického radikalismu s použitím populistických nástrojů politické komunikace, jelikož dle teorií politického radikalismu, radikální strana či hnutí zastává negativní postoje vůči všemu cizímu, stejně jako výrazné nepřátelství vůči přistěhovalcům, či antievropské postoje (Mareš 2003, 34 – 35).

7. Obsahová analýza mediálních prezentací hnutí Svoboda a přímá demokracie

Hlavním zdrojem analýzy mediálních prezentací hnutí SPD byla stanoviska hnutí SPD, jež jsou publikována na oficiálních stránkách a na facebookových profilech hnutí Svoboda a přímá demokracie a Radima Fialy. Jednalo se o celkem 47 zpráv, jež obsahovaly vyjádření k mnoha událostem a sdělením. Tato stanoviska byla vždy prezentována jako určité „alternativní médium pravdy“, většina stanovisek začínala úvodními titulky typu: „*přečtěte si, co média neotisknou dnes!*“, či „*tento týden budou média cenzurovat tato stanoviska*“ (Svoboda a přímá demokracie 2016i, Svoboda a přímá demokracie 2016g). Jde o pravidelné vyjádření hnutí SPD k určitým událostem či prezentaci pro hnutí důležitých událostí a demonstraci postojů hnutí k daným zprávám a událostem. Ve velké míře se jedná o aplikaci „teorií“ a programových prohlášení z programatiky hnutí na dané události. Tematické motivy zpráv z jednotlivých stanovisek se v častých intervalech opakují. Stanoviska mají i opakující se strukturu jednotlivých prohlášení. Jako první zprávy bývají upřednostňovány vyjádření týkající se například teroristických útoků, kritiky Evropské unie (upozorňování na multikulturní ideologii, tvrzení že EU je totalitní instituce, či upozorňování na organizovanou islamizaci),

prohlášení o uprchlících, zpráv o sjezdu frakce evropský vlasteneckých stran (ENF), či výzev k účasti na demonstracích SPD (nebo následně kladné zhodnocení oněch demonstrací). Za těmito prohlášeními ve struktuře stanovisek pak často následují zprávy, jež kritizují například jednotlivé kroky, či politiku vlády nebo „zavedených“ stran (často se ke kontextu těchto kritických zpráv vážou prohlášení o programových stanoviscích SPD). Častá je rovněž kritika České televize za cenzuru a předpojatost vůči hnutí SPD, kritika stavu armády ČR a neziskových organizací, jež jsou přirovnávány k „*cestovním kancelářím pro ekonomické migranty*“ (Svoboda a přímá demokracie 2016c). Závěr jednotlivých stanovisek většinou obsahuje mobilizační a agitační prvky, které se často pojí s výzvou k podpoře při volbách, či podpoře propagace hnutí a zdůraznění údajné „cenzury“ které hnutí čelí: „*nenechte se zmást zmanipulovanými průzkumy veřejného mínění, podpořte a sdílejte materiály hnutí na sociálních sítích a informujte spoluobčany v osobních rozhovorech.*“ (Svoboda a přímá demokracie 2016d). Mobilizační prvky jsem ve stanoviscích zaznamenal především v období před krajskými volbami. Stanoviska jsou typická formami diskursivních prohlášení, která obsah sdělení doplňují o vlastní teorie a vztahují význam k jiným souvislostem – za teroristické útoky je automaticky zodpovědná Evropská unie, návrh na zřízení evropské kanceláře na podporu azylu pro uprchlíky SPD ihned považuje za potvrzení teorií o řízené islamizaci Evropy a ideologií „multikulturního totalitarismu“ Evropské unie (Svoboda a přímá demokracie 2016h, Svoboda a přímá demokracie 2016e). Při analýze mediálních prezentací stanovisek SPD jsem rovněž zaznamenal časté vytrhávání jednotlivých sdělení z kontextu a libovolné zaměňování obsahu zpráv a stanovisek. Patrné je to kupříkladu ve zprávě, která podporuje iniciativu vládních stran zvýšit o 10% mzdy ve veřejném sektoru a zvýšení penzí. V tomto prohlášení však autoři následně navazují dlouhým odstavcem o tom, že návrh podala strana (ČSSD), která je „*zadluženou partají*“ a „*zadlužuje nás všechny*“, poté sdělení SPD navazuje svým obvyklým agitačním prohlášením, jež se zcela neváže ke kontextu původního sdělení: „*dokažme, že odvolatelní a odpovědní politici zajistí vyrovnané hospodaření státu, důstojnou penzi a mzdy pro lidi*

živící se poctivou prací. Chceme přímou osobní, hmotnou a trestní odpovědnost vrcholných politiků a soudců, což by ihned mělo přinést velké úspory – tyto návrhy nám avšak vládní koalice ve sněmovně zamítla.“ (Svoboda a přímá demokracie 2016f). Kurt Richard Luther ve svém článku „*Of goals and own goals*“ hovoří o agresivní rétorice a formách prohlášení, jež se shodují se stylem prohlášení hnutí SPD. Luther hovoří o tom, že v předvolebním období subjekty využívající populistické nástroje agitace a komunikace často zneužívají své časté pozice opoziční strany vůči vládě, jelikož často sehrávají funkci marginální, antisystémové strany, vůči kterým se mají „mainstreamové“ strany tendenci vymezovat a nesestavovat s nimi koalice. Luther zdůrazňuje rovněž důležitou roli orientace populistických subjektů především na protestní hlasy, které získávají právě díky agresivní rétorice, kterou využívají rovněž k mobilizaci specifického segmentu protestně orientovaných voličů. Tyto subjekty se snaží rovněž prezentovat, jako zodpovědní členi parlamentu, jež tvoří výjimku v jinak zkorumpovaných ostatních členech (Luther 2011, 454), což jsou prvky, jež zcela korespondují se stylem politické komunikace SPD v mediálních prezentacích. SPD ve svých prohlášeních často zdůrazňuje, že jako jediní bojují proti korupci, islamizaci apod., ale marně, jelikož jejich návrhy ostatní parlamentní strany zamítají.

Stanoviska SPD se svou rétorikou a stylem shodují s povahou politické komunikace, jež je využívána i v programatice hnutí. V každém ze 47 stanovisek lze nalézt populistické nástroje agendy a komunikace. Bos a Brandts uvádějí jako nástroj takové komunikace jednoduché sdělení, které pouze kritizuje současný stav politické situace pod vedením současných elit a rovněž obsahuje ztotožnění se s „obyčejnými“ lidmi, coby obětními beránky těchto mocenských vztahů (Bos – Brandts 2014, 706 - 707). Takovýchto stanovisek se v mediální prezentaci nabízí celá řada, týkají se nejčastěji Evropské unie, ale rovněž například České televize: „*Česká televize slouží zájmům Evropské unie a nikoliv zájmům českých občanů. Hnutí SPD odmítá jakékoliv nedemokratické praktiky*“ (Svoboda a přímá demokracie 2016g). Charakteristický je pro mediální prezentace

stanovisek hnutí rovněž jistý druh slovního „radikalismu“, jež Linda Bos a Kees Brandts uvádějí jako další formu nástrojů „populistického jazyka“ (Bos – Brandts 2014, 706 – 707). Ze stanovisek mohu uvést celou řadu výroků, například tento, jež se vztahuje k návrhu ministra spravedlnosti Roberta Pelikána na „zákon o hanobení třídy“, který rovněž ukazuje diskurs, jakým prohlášení mění význam a kontext původního sdělení: *„je to nástroj k prosazování takzvané politické korektnosti, která má znemožnit svobodu kritiky například islamizace Evropy nebo propagace homosexuality. Jde o totalitní návrh!“* (Svoboda a přímá demokracie 2016f). Tento rétorický styl ukazuje další prvky, které výše zmínění autoři v rámci populistického jazyka rozkrývají: jednoduchost a absence sofistikovaných či rozvitých slovních spojení a sdělení, a rovněž kladení důrazu především na kritickou politickou naléhavost a rozhodnost (Bos – Brandts 2014, 706 – 707).

Obecně jsem ve své analýze zaznamenal v mediálních prezentacích hnutí (oproti programovým prohlášením), více prohlášení a prvků, jež můžeme označit z pohledů teorií extremismu a radikalismu za politicky extremistické či radikální. Prohlášení s politicky extremistickým či radikálním obsahem se vztahovala často k uprchlické krizi či cizincům v České republice. Několik těchto výroků, jako například tento se vztahuje k teroristickému útoku v Nice: *„Všichni Evropané bez rozdílu víry jsou dnes v ohrožení života ze strany islamistů, kteří k nám proudí z Afriky a Asie. Je třeba ihned zastavit veškerou migraci muslimů do Evropy, je třeba navrátit do zemí původu nejen muslimské migranty, ale také jejich potomky narozené v evropských zemích. Toto řešení je méně nespravedlivé, než tolerovat nevinné oběti muslimských teroristů“* (Svoboda a přímá demokracie 2016h). Obsahuje řadu prvků politického extremismu, především pak znaky etnocentrismu, vymezování se vůči pluralismu, svobodě vyznání a rovněž nepřátelství vůči cizincům a přistěhovalcům.

Na analýzu mediálních prezentací stanov hnutí SPD jsem rovněž nahlížel Bourdieuho teorií symbolického násilí. Dle této teorie jsem zaznamenal soustavné opakování stanovisek a zdůrazňování událostí, jež souvisely například

s teroristickými útoky, se zprávami ohledně Evropské unie, migrantské krize, se sjezdy vlastenecké frakce evropských stran, či kritikou vlády a veřejnoprávních médií. V těchto mediálních prezentacích jsou tak upřednostňována témata, jež jsou prezentována ve specifickém diskursu, který je zasazen do kontextů programatiky hnutí SPD. Tento diskurs se týká zejména vlastních teorií o islamizaci Evropy, či teorií o řízené cenzuře médií ze strany Evropské unie. Banalizace a vlastní výklad specifických jevů a jejich jednostrannou (a naléhavou) interpretaci vnímám jako cílený prostředek populistické agendy hnutí. Jako příklad opakování a upřednostňování mediálně „sensačnějších“ a „přitažlivějších“ témat mohu zmínit teroristické útoky z Nice, jež jsou ústředním tématem hned ve třech po sobě následujících stanoviscích (Svoboda a přímá demokracie 2016h, Svoboda a přímá demokracie 2016i, Svoboda a přímá demokracie 2016j).

Nyní se zaměřím na obsahovou analýzu korpusu dat z programu Anopress. V rámci této části obsahové jsem zpracoval rovněž analýzu počtu zpráv na základě toho, k jakým tématům se vztahují, abych tak vyjádřil kvantitativní poměr zpráv, týkající se témat, k nimž sehnutí SPD často vyjadřuje. Celkem jsem v programu Anopress vyhledal 2 567 zpráv, které se vztahovaly k hnutí SPD, dále jsem do svého hledání zahrnul počet zpráv, které se kromě hnutí SPD přímo týkaly rovněž témat Evropské unie - 497 zpráv a migrační krize - 445 zpráv (Anopress IT, a. s. 2017). V této části obsahové analýzy jsem zaznamenal nejčastější výskyt radikálních a extremistických mediálních prezentací z celé obsahové analýzy. Tyto prezentace pocházely často například z mediálních rozhovorů s předsedou hnutí Tomiem Okamurou, jež byly vedeny dle mého názoru dosti nekriticky vůči hnutí SPD i osobě Tomia Okamury a jeho populistické formě rétoriky, kterou odpovídal na dané dotazy. V těchto rozhovorech je téměř v každé odpovědi ihned převrácen kontext citacemi z programatiky hnutí, jako je například, použití pojmů: „*nulová tolerance islámu a migrace*“, nutnost aplikace přímé demokracie a vypsání referenda o odchodu České republiky z Evropské unie. V této části mediální prezentace jsem

zaznamenal časté zaměňování slova „uprchlíci“, či „migranti“ výrazem „vetřelec“ (často s přívlastky jako „nepřátelský“), což má pejorativní význam a zároveň to naprosto mění význam celého stanoviska (ale nutno zdůraznit, že i výraz „uprchlíci“ vzbuzuje v současnosti negativní konotace – ale pojem vetřelec je primárně používáno jako pejorativní označení). Časté je opětovné zdůrazňování motivu peněz a konkrétních částek ve spojitosti s imigranty – především ve vztahu k neziskovým organizacím. Tento kontext pak bývá zasazen do následujících prohlášení, která implikují radikální a často i extremistická stanoviska, vymezující se vůči pluralismu ve společnosti, například nenávistnými postoji vůči muslimům, cizincům, či lidem, kteří se profilují názory o přijímání uprchlíků do České republiky. Zde je příklad stanoviska Tomia Okumury pro parlamentní listy: *„To nejhnusnější ovšem bylo, když nad oběťmi ronili krokodýlí slzy ti, kdo za vraždění nesou přímou odpovědnost - evropští i čeští politici, kteří sem tuhle vraždící muslimskou verbež svým jednáním přitáhli a živili. Všichni politici dobře vědí, že muslimská integrace neexistuje - potvrzují to všechny dostupné statistiky - muslimští migranti jsou největšími příjemci dávek, mají nejnižší vzdělanost, jsou nejméně integrovaní do společnosti a ze všech migrantů mají největší kriminalitu a mají největší porodnost - ve Francii připadá na rodinu 8,3 muslimských dětí, rodilí Francouzi tuším mají průměr 1,3. Tohle nemůže dopadnout dobře. Muslimové už z principu nemohou přijmout demokratický systém za svůj, protože přímo odporuje Mohamedovu učení. Neexistuje umírněný muslim“* (Anopress IT, a. s. 2017). V tomto vyjádření jsem identifikoval mnoho prvků extremismu - klasifikoval jsem prvky hlásání nenávisti vůči náboženské minoritě (která je pejorativně označena jako „verbež“), jež se dají označit přímo jako xenofobní a extrémně etnocentrické. Xenofobie, hlásání nenávisti vůči minoritám, či prvky extrémního etnocentrismu jsou Miroslavem Marešem klasifikovány jako znaky politického extremismu (Mareš 2003, 21 – 22). V celém prohlášení jsou navíc používány principy populistické rétoriky (generalizace všech muslimů). Častým jevem je také využívání statistik, na jejichž původ ani v jednom prohlášení SPD neodkazuje. Generalizaci lidí vyznávajících islámské náboženství, či pocházejících ze zemí,

kde je islám majoritně zastoupeným náboženstvím a xenofobní, či etnocentristická stanoviska jsem ve své analýze v korpusu dat zaznamenal několikrát: „já už jsem tady vysvětloval, že muslim a vyznavač islámu, v podstatě z koránu to vyplývá, že to je prostě člověk, který je neintegrovatelný a není ani za desítky let žádná západoevropská země, kde došlo k přijatelné integraci muslimů do majoritní společnosti“ (Anopress IT, a. s. 2017).

Téměř v každém stanovisku týkajícím se migrační krize je zdůraznění motivu bezpečnosti. Bezpečnostní situace v souvislosti s tímto tématem je vykreslována jako naprosto zoufalá a bezvýchodná, v jednom stanovisku dokonce jako nejhorší od dob studené války (Anopress IT, a. s. 2017). Tyto projevy jsou využívány ke vzbuzování strachu, nejistoty a motivu spiknutí médií a elit proti hnutí SPD, které prezentují jako subjekt, jež se nebojí proti tomuto spiknutí vystupovat a prezentovat svou „pravdu“: „*To vypovídá i o zmanipulovaných médiích v České republice. Ted' nemluvím o Parlamentních listech, ty nepřekrucují, a doslovně interpretují politiky. Lidé si toho všimli, a proto čtenost stoupla. Nepletou si rozhovor s komentářem. Takže zmanipulovaná média, a řekl bych, že i mnozí politici zneužívají slova xenofobie a rasismus. Spoléhají na to, že značná část veřejnosti neví, co znamená slovo populist. Jsme jediní, kdo varoval před nebezpečím imigrace v Parlamentu, a všichni nám říkali xenofob a populist. Xenofobie znamená strach z neznámého, a já varuji před velice dobře známým - to je přece rozdíl. A už vůbec se nejedná o populismus*“ (Anopress IT, a. s. 2017) – tento Okamurův výrok je jeho vlastním výkladem populismu a je z něho patrné značné zlehčování a vlastní interpretace negativních sociálních jevů, jakými jsou xenofobie a rasismus. Okamura se ve svých výrocih také často stylizuje do jisté spasitelské role a do pozice toho, kdo vývoj týkající se teroristických útoků předpovídal: „*Já mám hrozně nerad paušalizaci. Ale že v současné době i atentát v Paříži opět ukázal na má slova, která jsem říkal na demonstraci v červenci na Václavském náměstí, že každý muslim je časovanou bombou a bezpečnostním rizikem*“ (Anopress IT, a. s. 2017). Zajímavostí je, že Tomio Okamura zmiňuje, že nemá

rád paušalizaci, což je pouze jedno z mnoha prohlášení, ve kterém si přímo protirečí, jelikož paušalizuje a generalizuje hned v další větě. V jedné zprávě z analyzovaného korpusu dat SPD shrnuje svá stanoviska ve vztahu k islámskému náboženství do několika stručných bodů, jež jsem rovněž klasifikoval jako politicky extrémistické: „*Je nutné: 1. Definovat islám de iure jako ideologii neslučitelnou s demokracií 2. Zrušit registraci islámu jako církve či náboženství a i do budoucna zabránit registraci islámu v ČR 3. Nepovolit stavbu či provoz mešit, modliteben, madras či "islámských kulturních center" a stávající zrušit*“ (Anopress IT, a. s. 2017). Tyto body jsou v rozporu s tím, co hnutí deklaruje ve svých programových stanoviscích: „*nehlásáme nenávisť k žádnému národu, rase, kultuře, nebo náboženství*“ (Svoboda a přímá demokracie 2015a). Ve skutečnosti popírá práva na svobodu vyznání a diskriminuje skupinu obyvatel dle náboženské víry, což jsou jedny ze základních znaků extremismu. V projevu, který pronesl Tomio Okamura na demonstraci 700. výročí narození Karla IV. jsem také identifikoval prvky politického extremismu, kdy Okamura vyzývá k deportaci muslimů (včetně jejich dětí) do zemí jejich původu. Jedná se o prvek extrémního etnocentrismu a xenofobie, jež na základě víry diskriminuje náboženskou minoritu: „*Řešení je jediné - maximum rizikových muslimů je třeba vrátit do zemí původu, a to i jejich potomky, co se narodili v Evropě*“ (Anopress IT, a. s. 2017). Následně Okamura v daném projevu pokračuje s výroky o Karlu IV., formami populistické idealizace jeho osoby a vytržením kontextu původního prohlášení ve prospěch své politické agendy a nacionalistickým zdůrazněním „češství“: „*Náš dobrý král a císař byl upřímný vlastenec, nikdo v zemi nesměl zastávat úřad bez znalosti češtiny a donutil i německé kurfiřty a nejvyšší hodnostáře Svaté říše římské, aby povinně učili své děti česky*“ (Anopress IT, a. s. 2017).

Tomio Okamura v mediálních prezentacích rovněž mnohokrát hovoří o přímé konfrontaci či válce křesťanské civilizace s islámskou civilizací. Jedná se opět o populistický prvek, jež má za primární cíl vzbudit obavy a latentní strach před muslimy ve společnosti na základě mediálního diskursu, vývoje na Blízkém

východě a teroristických útoků, které se v Evropě udály: „*V tomhle jsou muslimové, kteří ctí na prvním místě Boha a rodinu, o značný kus před námi - a tento rozdíl v přístupu k životu bohužel naší evropskou civilizaci "v souboji" s muslimy velice znevýhodňuje*“ (Anopress IT, a. s. 2017). Formy nástrojů populistické komunikace jsem vysledoval v naprosté většině všech zpráv a prohlášení. Typickým příkladem populistických nástrojů je toto stanovisko: „*Naše hnutí Svoboda a přímá demokracie (SPD) je stále jedinou stranou či hnutím v Parlamentu, které prosazuje NULOVOU TOLERANCI NELEGÁLNÍ IMIGRACE do České republiky. To je jediné funkční řešení. Bohužel česká vláda odsouhlasila povinné kvóty Evropské unie a také ostatní opoziční strany v Parlamentu prosazují více či méně přijímání imigrantů. To je konec České republiky tak, jak ji známe, jestli ve volbách do Sněmovny za dva roky jasně nevyjádříte opačný názor*“ (Anopress IT, a. s. 2017). Na příkladu tohoto stanoviska lze ilustrovat rétoriku populistické formy komunikace. Jak jsem již uvedl v teoretické části, politické subjekty, jež svou agendu staví na populistických nástrojích, zneužívají své časté pozice opoziční strany vůči vládě, jelikož obvykle sehrávají funkci marginální, antisystémové strany, vůči kterým se mají běžné „systémové“ strany tendenci vymezovat a nemají s nimi možný koaliční potenciál. Toto tvrzení rovněž potvrzuje důležitou roli orientace populistických subjektů především na protestní hlasy, které získávají právě díky agresivní rétorice. Pro tyto subjekty bývá také obvyklá prezentace sebe sama jako jediných zodpovědných členů parlamentu, kteří tvoří výjimku v jinak zkorumpovaném politickém prostředí ostatních subjektů (Luther 2011, 454). Toto stanovisko rovněž potvrzuje další typický znak populistické rétoriky, kterým je časté používání emocionálních sloganů a spojení, které často vycházejí z bulvárního jazykového stylu a vyhrocování politických stanovisek (Bos – Brandts 2014, 706 - 707).

V mediálních prezentacích jsem klasifikoval kromě xenofobie další významný prvek, jenž lze označit za politicky extremistický, a tím je negace pluralismu ve společnosti: „*Přiznám, že mne nenapadá, jak slušně nazvat ty, kdo*

po dlouhá léta úmyslně tolerují nezákonnou migraci nepřátelských přistěhovalců. Takoví lidé jsou zločinci, spoluzodpovědní za všechny vraždy, které jejich drazí přistěhovalci a jejich potomci tady v Evropě napáchali“ (Anopress IT, a. s. 2017) - v tomto a v několika dalších výrocích Tomio Okamura tvrdí, že lidé, kteří nesdílí tentýž názor na přijímání uprchlíků ze zemí Blízkého východu, by měli být pokládáni za zločince. V souvislosti s těmito výroky musím rovněž upozornit na zprávy, jež se týkaly návrhů SPD na ústavní změny: „Žádám proto jménem našeho hnutí Svoboda a přímá demokracie SPD o zařazení mimořádného bodu na programu schůze Poslanecké sněmovny s názvem Změna ústavy a souvisejících zákonů, které by umožnily zamezit návratu lidem bojujícím v řadách radikálů v zahraničí. V první řadě je nutná změna článku XII. Ústavy České republiky, který má dva naprosto rozporné body. Podle odst. 1 nabytí a pozbytí státního občanství České republiky stanoví zákon. Ústava tu tedy dává možnost zákonodárcům stanovit pravidla pro pozbytí státního občanství. Ovšem druhý odstavec říká, že - cituji: "Nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství." Tuto větu je třeba v souvislosti s terorismem, vlastizradou či spoluprací s nepřítelem vypustit. Je třeba úpravu trestního zákona, který by měl za vlastizradu, terorismus a spolupráci s nepřítelem stanovit trest zbavení českého občanství s doživotním zákazem vstupu na území České republiky“ (Anopress IT, a. s. 2017). Z této prezentace lze usuzovat, že SPD podporuje ústavní změny, jež by vedly k omezení pluralismu a svobody slova. Můžeme pouze spekulovat, co by dle SPD mělo být klasifikováno jako vlastizrada, obecně na základě mediálních prezentací mohu říci, že jako „vlastizrádnou“ činnost hodnotí SPD prezentaci téměř každého názoru, jež odporuje rétorice, prezentaci a programatice hnutí - „Přiznám, že mne nenapadá, jak slušně nazvat ty, kdo po dlouhá léta úmyslně tolerují nezákonnou migraci nepřátelských přistěhovalců. Takoví lidé jsou zločinci, spoluzodpovědní za všechny vraždy, které jejich drazí přistěhovalci a jejich potomci tady v Evropě napáchali“ (Anopress IT, a. s. 2017). Na příkladu tohoto výroku můžeme určit, že vlastizrádná činnost dle SPD je takový způsob myšlení a vyjadřování, který prosazuje odlišné postoje vůči migrační krizi a přistěhovalcům v Evropě než hnutí SPD. To považuji za jasné

vymezování se vůči pluralismu ve společnosti a prvek politického extremismu. Autoři Lespzy a Veen uvádějí právě negaci pluralismu, stejně jako popírání menšinových a opozičních práv, za politicky extremistické prvky odporující základním principům demokracie (Mareš 2003, 34-35).

V souhrnu poznatků z obsahové analýzy je rovněž důležité uvést skutečnost, že hnutí SPD (jak bylo řečeno v kapitole s názvem Charakteristika hnutí Svoboda a přímá demokracie) je silně personalizovaným hnutím, kde předseda *„rozhoduje o všech záležitostech, které nejsou vyhrazeny jinému orgánu“* (Svoboda a přímá demokracie 2016k, 6) a zároveň jde doposud o hnutí s malou početnou základnou (vzhledem k okolnostem ohledně čekatelské lhůty na potvrzení členství, jež je zmíněno ve výše zmíněné kapitole). Tyto skutečnosti klasifikují autoři Akkerman, Mudde a Zaslove, jako element, jež je typický pro populistické strany a hnutí v Evropě. Autoři uvádí, že jde obvykle o centralizované a personalizované strany a hnutí s ne příliš početnou členskou základnou a zpravidla jsou pod vedením „charismatických“ předsedů, kteří stojí jasně v čele hierarchie hnutí či strany (Akkerman – Mudde - Zaslove 2013, 1326).

8. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo na základě obsahové analýzy zjistit, zda můžeme v určitých bodech programu a obsahu mediálních prezentací označit SPD za hnutí politicky extremistické či radikální. Dále vyzkoumat, v jak velké míře využívá hnutí SPD ve své mediální prezentaci a programu prostředků, jež můžeme označit za populistické nástroje, a v jakých tématech toto hnutí prostředků populismu užívá nejčastěji (v kterých politických a společenských otázkách a bodech, jež hnutí řeší, můžeme určit, že těchto nástrojů a prostředků užívá v největším měřítku). V teoretické části jsem představil teorie politického extremismu, radikalismu, populismu a teorie, které vztahují tyto fenomény k problematice mediálních prezentací. Zmíněné teorie jsem následně skrze metodologický rámec aplikoval v praktické části bakalářské práce.

Ze souhrnu dat a poznatků z obsahové analýzy programatiky a mediálních prezentací hnutí SPD jsem vyvodil následující výzkumné závěry. Hnutí SPD lze označit za politicky extremistické v řadě mediálních prezentací, které se vztahují především k tématům muslimských komunit v Evropě či pluralismu (názorové a náboženské svobodě) ve společnosti. Především v korpusu dat utvořeného z programu Anopress jsem zaznamenal mnoho xenofobních a etnocentrických prohlášení vztahujících se k přistěhovalcům, lidem s islámským vyznáním či lidem s odlišnými názory. Významným prvkem politického extremismu je rovněž snaha o potlačení svobody slova a vyznání a celá řada prezentací, jež obsahují xenofobní a diskriminační postoje. Z hlediska programatiky hnutí jsem zaznamenal řadu nikoli extremistických, avšak politicky radikálních postojů a prvků vymezujících se vůči cizincům a rovněž lidem s islámským vyznáním, skrze řadu antipostojů, jež využívali jednostranného hodnocení a diskreditace prostřednictvím populistických metod agitace, etnocentrismu a kolektivního přístupu k menšinám. Za politicky extremistické tak hnutí SPD můžeme označit na základě analýzy mediálních prezentací, v prohlášeních týkajících se islámu, uprchlické krize, či pluralismu ve společnosti. Za politicky radikální pak hnutí

SPD můžeme označit v programatice (především v podpůrných dokumentech hnutí), v tématech týkajících se rovněž uprchlické krize, cizinců a islámu.

Hnutí SPD využívá nástrojů politické komunikace v enormní míře. Populistické nástroje prostupují celou strukturu programatiky a rovněž jsou na populistické komunikaci postaveny i mediální prezentace hnutí, jež skrze zjednodušující, demagogickou a agresivní rétoriku zdůrazňuje svá programová stanoviska, která se opírají o řadu opakujících se tematických motivů. Při obsahové analýze jsem zaznamenal záměrné zdůrazňování témat, jež proběhly procesem zpolitizování či sekuritizace, a ve společnosti v současné době vzbuzují značné emoce. Populistická agenda se soustřeďuje především na kritiku Evropské unie, médií, či „mainstreamových“ stran. Nejčastěji jsou nástroje populismu užívány ve spojitosti s tématy migrační krize, islámu, Evropské unie (ke které se váže řada častých motivů, jako například: islamizace, cenzura, totalitarismus), či korupce. Časté je rovněž vykreslování „kritické“ situace armády, veřejnoprávních médií či školství. Důležitým motivem populistické agendy je rovněž princip elit a lidu, který často váže svůj kontext na agendu přímé demokracie. Nejčastějšími tématy, která jsou populistickými nástroji využívány, jsou však jednoznačně Evropská unie, migrační krize a nutnost přímé demokracie.

Obsahová analýza hnutí Svoboda a přímá demokracie, kterou jsem zpracoval, může být vhodným podkladem pro vymezení teoretického rámce politického extremismu, radikalismu a forem politického populismu pro české i evropské společensko-kulturní prostředí. Samotná analýza programatiky a mediálních prezentací pak může rovněž posloužit pro zkoumání v komparativních přístupech politologie, například při srovnávání s programově podobně zaměřenými stranami a hnutími v České republice, nebo i v celoevropském kontextu.

9. Seznam zdrojů

9. 1. Seznam odborných publikací

Akkerman, Agnes – Mudde, Cas – Zaslove, Andrej (2013). How populist are the people? Measuring Populist Attitudes in Voters. *Comparative Political studies* 2014 (47), s. 1326 – 1332.

Alvares, Claudia – Dahlgren, Peter (2015). Populism, extremism and media: Mapping an uncertain terrain. *European journal of communication* 2016 (31), s. 31, 49 – 52.

Arditi, Benjamín (2003). Populism as a Spectre of Democracy: A Response to Canovan. *Political studies* 2004 (52), s. 135 – 143.

Aslanidis, Paris (2015). Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective. *Political studies* 2016 (64), s. 93 – 94, s. 99 - 100.

Backes, Uwe – Jesse, Eckard (1993). *Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland* (Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung), s. 40 – 41, s. 464 – 465.

Bos, Linda – Brants, Kees (2014). Populist rhetoric in politics and media: A longitudinal study of the Netherlands. *European Journal of Communication* 2014 (29), s. 705 – 707.

Bourdieu, Pierre (1991). *Language and symbolic power* (Cambridge: Polity press), s. 109, 170 – 181.

Bourdieu, Pierre (2002). *O televizi* (Brno: Doplněk), s. 41 – 42, s. 11 – 14, s. 21 – 24.

- Bystřický, Jiří (2007). Média a radikalismus. In: Srb, Vladimír – Hirtlová, Petra, *Radikalismus a jeho projevy v současném světě* (Kolín: Nezávislé centrum pro studium politiky), s. 48 – 50.
- Disman, Miroslav (2002). *Jak se vyrábí sociologická znalost* (Praha: Nakladatelství Karolinum), s. 168.
- Fleming, N. C. (2013). Political extremes and extremists Politics. *Political study review* 2014 (12), s. 396 – 398.
- Hagtvet, Bernt (1994). Right-wing extremism in Europe. *Journal of peace research* 1994 (31), s. 241 – 246.
- Institut evaluací a sociálních analýz (nedatováno). *Obsahová analýza (Contentanalysis)* (<http://www.inesan.eu/cz/evaluace/metody-evaluaci/metody-sekundarnich-analyz/obsahova-analyza---analyza-tisku->, 21. 3. 2017).
- Institut politického marketingu (2015). *Slovník politického marketingu: Obsahová analýza* (<http://politickymarketing.com/glossary/obsahova-analyza>, 25. 3. 2017).
- Jandourek, Jan (2008). *Průvodce sociologií* (Praha: Gradapublishing), s. 47.
- Lebeda, David (2013). *Úvod do problematiky extremismu: příručka pro pedagogy* (Praha: WoltersKluwer), s. 8.
- Luther, K. Richard (2011). Of goals and own goals: A case study of right-wing populist party strategy for and during incumbency. *Party politics* 2011 (17), s. 453 – 454.
- Mareš, Miroslav (2003). *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR* (Brno: Barrister&Principal), s. 13, s. 21 – 35.
- Merkl, H. Peter – Weinberg, Leonard (2003). *Right-Wing Extremism in the Twenty-First Century* (London: Frank Cass publishers), s. 21 – 22.

Mudde, Cas (2007). *Populist radical right-wing parties in Europe* (Cambridge: Cambridge University Press), s. 23.

Rooduijn, Matthijs – Akkerman, Tjitske (2015). Flankattacks: Populism and left-right radicalism in Western Europe. *Party Politics* 2015, s. 1 – 5.

Vegrichtová, Barbora (2013). *Extremismus a společnost* (Plzeň: Aleš Čeněk), s. 11 – 13.

9. 2. Seznam zdrojů pro analytickou část práce

Aktualně.cz (2015). *Okamura s Fialou odešli z Úsvitu, zakládají nové seskupení* (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/okamura-s-fialou-odesli-z-usvitu-zakladaji-nove-hnuti/r~0f2e534af30a11e498af002590604f2e/>, 21. 3. 2017).

Anopress IT, a. s. (2017). *Korpus dat pro obsahovou analýzu*.

Český rozhlas (2016). *Nerozlišujte lidi podle víry, vyzval dalajláma při projevu v Radě Evropy* (http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/nerozlisujte-lidi-podle-viry-vyzval-dalajlama-pri-projevu-v-rade-evropy--1650476, 28. 3. 2017).

Člověk v tísní (nedatováno). *Migrace – často kladené dotazy* (https://www.clovekvtsni.cz/cs/migrace/info/casto-kladene-dotazy?gclid=Cj0KEQIA8orFBRCEpODivaOft_EBEiQAY3mlfWuHBaRNKzOH4OSOE4Sz9EnyKIMKCRfEK-Dq06pISXYaAufg8P8HAQ, 23. 3. 2017).

ČT 24 (2015). *Okamura zakládá nové hnutí - program prý bude stejný jako u Úsvitu* (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1525754-okamura-zaklada-nove-hnuti-program-pry-bude-stejny-jako-u-usvitu>, 24. 3. 2017).

Echo24 (2016). *Zeman nechce žádné uprchlíky. Přijímání by měl projednat parlament* (<http://echo24.cz/a/isprh/zeman-nechce-zadne-uprchliky-prijimani-by-mel-projednat-parlament>, 27. 3. 2017).

Europa.eu (nedatováno). *Základní informace o EU* (http://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_cs, 23. 3. 2017).

Ministerstvo vnitra České republiky (2016a). *Čtvrtletní zprávy o extremismu Odboru bezpečnostní politiky MV – 1. čtvrtletí* (<http://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-extremismu-odboru-bezpecnostni-politiky-mv.aspx>, 22. 3. 2017), s. 3.

Ministerstvo vnitra České republiky (2016b). *Čtvrtletní zprávy o extremismu Odboru bezpečnostní politiky MV – 3. čtvrtletí* (<http://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zpravy-o-extremismu-odboru-bezpecnostni-politiky-mv.aspx>, 22. 3. 2017), s. 3 – 4.

Ministerstvo vnitra České republiky (nedatováno). *Rejstřík politických stran a hnutí* (http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickyh-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=468, 25. 3. 2017).

Natoaktual.cz (nedatováno). *Historie NATO - Od prvních úvah až do současnosti* (http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/vzniknato.htm, 24. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2015a). *Deset zásadních programových bodů politického hnutí SPD* (<http://spd.cz/program/>, 20. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2015b). *Nepravdy o Evropské unii* (<http://spd.cz/nepravdy-o-evropske-unii/>, 20. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2015c). *Smyslem života nás všech, jsou zdravé a vzdělané české děti a mládež* (<http://spd.cz/wp-content/uploads/2015/05/Smyslem-%C5%BEivota-n%C3%A1s-v%C5%A1ech-jsou-zdrav%C3%A9-a-vzd%C4%9Btan%C3%A9-%C4%8Desk%C3%A9-d%C4%9Bti-a-ml%C3%A1de%C5%BE.pdf>, 20. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2015d). *Zahraniční politika* (<http://spd.cz/wp-content/uploads/2015/05/Zahrani%C4%8Dn%C3%AD-politika.pdf>, 20. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016a). *Česká republika – Náš bezpečný domov, naše úspěšná budoucnost* (<http://spd.cz/wp-content/uploads/2015/05/%C4%8Cesk%C3%A1-republika-%E2%80%93-n%C3%A1-bezpe%C4%8Dn%C3%BD-domov-na%C5%A1e-%C3%BAsp%C4%9B%C5%A1n%C3%A1-budoucnost.pdf>, 20. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016b). *Základní všeobecný krajský program* (<http://spd.cz/zakladni-vseobecny-krajsky-program/>, 20. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016c). *Politické usnesení předsednictva hnutí SPD – Tomio Okamura ze dne 5. dubna 2016* (<http://spd.cz/politicka-stanoviska-spd-pro-tento-tyden-3/>, 30. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016d). *Politické usnesení předsednictva hnutí SPD – Tomio Okamura ze dne 10. května 2016* (<http://spd.cz/politicka-stanoviska-spd-pro-tento-tyden-8/>, 30. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016e). *Politické usnesení předsednictva hnutí SPD – Tomio Okamura ze dne 12. dubna 2016* (<http://spd.cz/politicka-stanoviska-spd-pro-tento-tyden-4/>, 30. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016f). *Politické usnesení předsednictva hnutí SPD – Tomio Okamura ze dne 3. května 2016* (<http://spd.cz/politicka-stanoviska-spd-pro-tento-tyden-7/>, 30. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016g). *Politické usnesení předsednictva hnutí SPD – Tomio Okamura ze dne 15. března 2016* (<http://spd.cz/politicka-stanoviska-spd-pro-tento-tyden-2/>, 30. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016h). *Politické usnesení předsednictva hnutí SPD – Tomio Okamura ze dne 19. července 2016* (<http://spd.cz/politicka-stanoviska-spd-pro-tento-tyden-16/>, 30. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016i). *Politické usnesení předsednictva hnutí SPD – Tomio Okamura ze dne 26. července 2016*(<http://spd.cz/politicka-stanoviska-spd-pro-tento-tyden-17/>, 30. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016j). *Politické usnesení předsednictva hnutí SPD – Tomio Okamura ze dne 9. srpna 2016* (<http://spd.cz/politicka-stanoviska-spd-pro-tento-tyden-18/>, 30. 3. 2017).

Svoboda a přímá demokracie (2016k). *Stanovy politického hnutí Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura (SPD)* (<http://spd.cz/wp-content/uploads/2015/06/Stanovy-hnut%C3%AD-SPD-Tomio-Okamura-1.pdf>, 20. 3. 2017), s. 2 – 3, s. 5 – 8.

Svoboda a přímá demokracie (nedatováno). *Přihláška pro člena hnutí Svoboda a přímá demokracie* (<http://spd.cz/program/?lfshow>, 20. 3. 2017).

Svobodné rádio (2016). *Tomio Okamura zhodnotí krajské a senátní volby* (<http://svobodne-radio.cz/2016-10-19-studio-beta-tomio-okamura-zhodnoti-krajske-a-senatni-volby/>, 26. 3. 2017).

Volby.cz (2016a). *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7.10. – 8.10.2016: Počty hlasů pro volební strany* (<http://volby.cz/pls/kz2016/kz61?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>, 25. 3. 2017).

Volby.cz (2016b). *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7. 10. – 8. 10. 2016: Počty hlasů pro volební strany v* <http://volby.cz/pls/kz2016/kz62?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>, 25. 3. 2017).

10. Resumé

This bachelor's work deals with content analysis of program and media representation of political Movement of freedom and direct democracy (SPD) from theory of political extremism and radicalism. Theoretical part is focused on theoretical framework of political extremism, radicalism and populism from the many perspectives of most quoted authors. After definition of theoretical framework I introduce Movement SPD and further I set my own definitions of political extremism, radicalism and populism for application on program and media representation of SPD. In practical part of bachelor thesis I analyse at first program of SPD and affiliated documents which are published on official site of SPD. After program I deal with content analysis of media representation on official website, facebook and also from miscellaneous media in which SPD make media statements and presentations. From Content analysis of program I came to the conclusion that SPD evince elements of political radicalism in social and political issues of foreigners, attitudes toward people with Islamic beliefs and anti-positions about pluralism in society. Elements of political extremism I register in media representation of SPD – especially in issues of people with Islamic beliefs, positions about refugee crisis and pluralism in society (especially in question about Islam, or treason). In my content analysis I also focused on rate of populist communication and agenda in program and media representation. In this layer of analysis I register populist style of communication in high degree in program and also in media representation. Populist agenda and style of communication is most widely used in issues of Islam, refugee crisis and criticism of European union and the current government of the Czech republic.